

TRUPP és STRUSCH

első magyar

VARRÓGÉP-GYÁRI BAKTÁRA

Pest, nádor-utca 20-dik sz. a., a Széchenyi-tér sarkán.

1594 (2-4)

Ezennel bírtak vagyunk a t. ez. családok és üzereknek tisztelettel jelenteni, hogy a fentebbi cég alatt egy varrógépgyárt állítottunk fel. Amerikai, Páris, London és Németország legnagyobb gyáraiban szerzett tapasztalásaink azon kellemes helyzetbe hozták, szintoly jó és tartós munka mellett a gépeket 20%-kal jutányosabban előállítható mint a külföldi gyárak. — A gépek tartóssága valamint a t. ez. község megnyugtató-sára 2 évi írott biztosítékot nyújtnak s egyuttal óvakodásra intünk oly ügynököktől, kik a vevő kezeskedésére 5 évi jótállást ígérnek, mit azért sem tehetnek, mert még Amerika leghíresebb és legnagyobb gyárai is csak 1-2 évi jótállást nyújtanak.

Ez alkalommal tudatjuk a t. ez. községgel, hogy varrógépek egyes alkatrészei, egymint díszítési lánccolatvarrók, szegők, szalagfelvitelők, szalagfelvarrók, kappaszegők, zsinór-varrók sat. készletben tartatnak, valamint mindenféle javításokat jutányosan s lvallalunk.

Raktárunk el van látva továbbá varrók és ezernafélékkel, s elvállalunk minden varrási munkákat a lehető legelősebb feltételek mellett.

A varrásban oktatás ingyért eszközöltetik.

TRUPP és STRUSCH.

Titkos 1519 (10-12)

betegségeket

még makacs és üdült bajokat is egy kóródban, mint magán gyakorlat folytán több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában változtaték, gyökerelesen, biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utca 27. sz. Medetz-házban, 1-ső emelet. délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig

Díjazott levelekre azonnal választanak, s kivanatra a gyógyszerék is megküldetnek.

Mindennem ü

takarópapíros

(Makulatur)

kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.

Előfizetési fölhívás

KÉPES UJSÁG

1866. april — szeptemberi folyamára.

Alólirottak arra egyesültünk, hogy valódi népies, azaz minden ízében magyar, és egyszerű, de tanulságosan mulattató lapot adjunk a nép kezébe. Igyekeznünk fogunk a „Képes Ujság”-ban lehetőleg mindent közölni, a mi a magyar embert érdekelheti, és a miől magyar ember tanulhat. Iparkodunk lépést tartani a külfölddel, azonban ezert csak úgy érhetünk, ha a magyar közönség is lépést tart vele, és tömegesen parolja az oleszó népies lapunkat, melynek arat oly oleszóra szabtuk, hogy e tekintetben egy magyar lap sem versenyezhet vele.

Lapunkban megírjuk a világ nagyobb eseményeit. Különös figyelemmel kísérjük az országgyűlést és az ország többi dolgait, minden számonkban hozunk komoly cikkeket, az „Epség, egészség” rovatban ismertetjük a betegségekrol a szók gyógyítását, országgyűlési híreket, mulattató elbeszélést, népies mulatságok leírását, oleszó könyvek és történelmi ismertetését, verseket és krónikát az ország dolgairól György deaktól, sok apró mulattató és közhazsnu cikket, és számos képet.

Eddigi előfizetőink bizalommal kérjük, sziveskedjenek ismerőseiket lapunkra figyelemesteni és előfizetésre buzdítani.

Heckenast Gusztáv, György deák, Hajnik Károly, mint kiadó, mint fõmunkatárs, mint szerkesztõ.

A „Képes Ujság” megjelen minden hónap 1-sõ és 16-ik napján, 32 nagy nyolczadrét hasábon, számos képpel, közhazsnu és mulattató tartalommal. — Evfolyama októberben kezdõdik.

elõfizetési ára félévre csak 1 forint o. é.

Teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk, és e szerint az evfolyam 1. számától fogva folyvást előfizethetni lehet 2 forintjával egész évre. — Tíz előfizetésre egy ingyempéldány jár. — Az előfizetési pénzeket bérmentesen kérjük küldeni

A „Képes Ujság” kiadó-hivatalához. (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Harkányi gyógyfürdő-megnyitás.

Barsanyamegye e kies fekvésű fürdője folyó év május 1-én megnyitattik, s a fürdő-idény tart szeptember hó 10-ig.

Természeti hőfoka 35-40° R.; vegyalkatrészeire nézve az égvényes sós-kénés gyógyvizek osztályába soroztatik, jód s földi-olaj tartalommal.

E magas természeti hőfok, s a vegyi alkatrészek e szerencés vegyületeknek köszönhető, hogy nemcsak édes honunk, hanem a külföld első rangú fürdői közé tartozik, mert leginkább oly bajok ellen van a fürdő javalva, melyek legnagyobb ronsolásokat képesek az emberi szervezetben véghez vinni. S e betegségek a közsvény, a csúsz, az aranyeri bántalmak, görvéllyör, idült bõrbetegségek, női bajok, fehér folyás, magtalanság; mindenféle keményedések, dugulások, egymint: máj-, lép-, fodor-mirigykeményedései, külérőszaktól támadt sebek s fekélyek, különösen lábfekeké, higanykór. Ellenjavallatit ellenben mindennemű tüdőbajokban, sápkórban, vizebetegekben, bujakórban.

Hogy a beteg üdülésére szükséges szórakozást föltalálja, mindenről gondoskodva van. — A fürdőépületek egy sötány közepén vannak, hol naponkint reggeltől 7-9-ig s délután 5-7-ig Sarközy Ferenc közkedvességgel ismert pesti, 12 személyből álló zenetársasága mulattatja a közönséget. A díszes társalgóterem mindig nyitva van a vendégek társalgására, hol szintén az egész idény alatt, vasárnaponkint délután 4-8-ig rögtönzött táncmulatság tartatik.

A konyha a lehető legjobb, a bérli által egy jó szakács vas szerződötve, ki már 3-ad évi ittléte alatt elégszõdõleg megmutatá, hogy mind a betegek, mind az inyenczek minden igényeit képes kielégíteni.

A gózház mind alulról, mind felülrõl naponkint jön Mohácsra, honnan vaspálya visz Villányba, s innen a fürdõ két órajárásnyira.

Alólirott fürdőorvos az egész fürdőidény alatt szakadafallal a fürdőben tartózkodik, s egész készséggel ad orvosi tanácsokat a hozzá folyvástidõknak, mind a fürdést mind az életmódot illetõleg.

Siklós, aprilis hó 16-án 1866.

Dr. Boros Antal,

harkányi fürdőorvos.

1619 (1-8)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1866 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Pest, május 6-án 1866.

Elõfizetési föltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csapán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csapán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetõleg, 1866. január 1-tõl kezdve: Egy, négyezer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszõri ígtatásnál csak 7 krba számítottik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos. — Bélyeg-díj, külön minden ígtatás után 30 ukr.

Strosmayer József, diakovári püspök.

Magyar- és Horvátország nyolczszáz esztendő változatos és sokszor nagyszeri eseményein keresztül zavartalan testvéri kapcsolcsal egymáshoz füzve, osztakozott egymás sorsán. A Sz. László által eszközölt egyesülés után egy volt politikai életük, együtt osztakoztak a harcok dicsőségében, s együtt áldoztak honfivért a megtámadott haza oltárán. A magyar nem volt idegen náluk; a horvát nem volt idegen nálunk; nyelvünk zengése nem költött bennük visszavonást, s tanácskozásainkban szakadatlanul részt vettek. Természetellenes és erőszakolt volt tehát az idegenedés, mely annyi századot meghazudtolva, néhány év elõtt jelentkezni kezdett. — Most újra lehet reményünk, hogy a meglazult szoros összeköttetés lassankint ismét meg fog szilárdulni. Minket magyarokat is közelebbõl érdekelnek tehát azon férfiak, kik Horvátország nemzeti törekvéseinek többé-kevésbbé hû kifejezései.

Azon férfiak, kik arczképét jelenleg adjuk, Horvátországban, mint egyházi és politikai egyéniség, elõkelõ helyet foglal el. Strosmayer József György, boszniai vagyis diakovári és szerémi püspök, 1815. febr. 4-én született.

Figyelmünket mindenekelõtt egyházi pályája veszi igénybe; mostani magas állását kitünõ képességeivel vívta ki, és nemzetének egyházi és iskolai ügyeit rendkívüli erélylyel folytonosan emelni törekszik.

1838. febr. 16-án szentelték föl pappá. Bölcsészeti és hittudori szigorlatokat tevén, a bécsi egyetem hittani karának bekeblezett tagja is lön. Ekként haladt elõre, úgy hogy 1849.

november 18-kán boszniai, vagyis diakovári és szerémi püspökké neveztetett ki. 1850. máj. 20-dikán pápailag megerõsítettvén, ugyanaz év szept. 8-án Bécsben a sz. Ágostonhoz címzett ud. egyházban *Viale Prela* bibornok, pápai nuncius és karthagói érsek által — Erdélyi Vazul n.-váradí gör. kath.

és b. Thysebaert Rudolf olmczi püspök segédlete mellett — püspökké szenteltetett. S szept. 29-én Diakováron ünnepélyes beigtatása is megtörtént.

Horvátországnak egyházi és iskolai ügyeiben, mint nemzetének irodalmi és tudományos haladásában is vezéri szerep jutott számára. Minden horvátországi gimnasiunál alapított stipendiumokat, valamint a zágrábi, bécsi, prágai és más egyetemeken és iskolákban tanuló horvát ifjak számára, kiknek segélyezésére más uton is sokat tesz.

20,000 frot adott át, mely czélra már elõbb 50,000 frot ajándékozott.

A horvát irodalom emelését jelentékeny áldozatokkal igyekszik eszközölni. Minden horvát nyelven megjelenõ könyvbõl néhány száz példányt saját költségén oszt szét. Nem egy horvát író segélyez, buzdít.

Nincs horvát nemzeti intézet, melynek pártfogója ne volna s melynek fölvirágztatására jelentékeny adományokkal ne járulna. Ot nevezhetni a Zágrábban székelõ dél-szláv tudományos társulat alapítójának, mely czélra mint kezdeményezõ, 50,000 forintot ajánlott meg. — Nagy részben e tetemes alapítványnak tulajdoníthatni, hogy ez akadémia 1861-ben megalakult s nemrég megerõsítést nyervén, alapítókeje jelenleg 200,000 forintra rug.

A mi minket e percben föként érdekel, az politikai mûködése. A szoros viszonynál fogva, mely Magyarországot Horvátországgal elválaszthatlanul egybekapcsolja, szereplésének erre vonatkozó minden mozzanatát föl kell említenünk s állásponkját, ha nem mindenütt találkoznék is a miennkel, tárgyilagosan igyekszünk fölúntetni.

Az 1860. april havában összehívott bécsi „megerõsített birodalmi tanácsban” Horvátország részérõl 6 és Vranicsány lovag vettek részt. Strosmayer püspök itt a többséggel, gr. Szécsennel és Clam-Martinezczal tartott és szavazott, azon indítvány mellett, mely Ausztria történelmi alapon való szervezését javasolta.

Az októberi diploma után Verõczemegye fõispánjává neveztetett ki. 1861. febr. 10-kén tartotta bevonulását a megye székhelyére Eszékre, s mint jellemzõ vonást megemlítenõnek tartjuk, hogy széköfoglaló beszédét olyatén nyilatkozattal vezegte, mi-kép „anyanyelvét és nemzetiségét sírjájig nem fogja megtagadni, és még sírjából is, ha teste porrá vált, ily szellem fog kilõvelni népére.”

STROSMAYER JÓZSEF.

1862-ben, mivel az uralomra jutott Schmerling kormány nézetét nem osztotta, a főispánságról leköszönt.

Tagja volt az 1861. és 1862. évi horvát országgyűlést megelőzőt báni konferenciáknak s ez országgyűléseken is nevezetes szerepet vitt.

1861-ben az april—novemberben tartott horvát országgyűlésen az ugynevezett nemzeti párt soraiban foglalt helyet.

Az 1864. nov. 10-kén Zágrábban megnyitott országgyűlésen pedig az ugynevezett szabadelvű-nemzeti pártnak feje volt, mely középállást foglalt el a magát független-nemzetnek nevező bürokrata párt és az unionisták között, melyek elseje az 1861-ki merev állásponthoz ragaszkodva, a Magyarországai viszonyt teljesen megszakadtak tekintni, míg az utóbbiak, az unionista párt, az egyesülést az 1848-diki törvények alapján készek elfogadni. A közép-párt, melyhez, mint említettük, tartozik Stroszmayér is — föltétlenül akarja az uniót.

A zágrábi országgyűlésen f. év márcz. 11-én megválasztott horvát küldöttség elnöke Stroszmayér lett, s mint ilyen társával apr. 14-én érkezett Pestre. *)

A horvát-magyar küldöttség apr. 21-én tartotta itt első ülését, s ez alkalommal, a magyar országgyűlést horvát ügyben kiküldött bizottmányának elnöke, gr. Majláth Antal üdvözlő szavaira, Stroszmayér püspök, az ékezzelölt főpap, lelkes beszéddel válaszolt, melyben többi között ezeket mondá:

„Higyük el uraim, hogy mélyen érezzük valamennyien a megoldandó kérdések fontosságát, hogy ismerjük egész súlyát ama felelősségnek, melyet Isten és nemzetünk előtt magunkra vállaltunk. Feladatunk és felelősségünk ezen nagyságához fogjuk mérni minden szavunkat, minden léptünket, hogy elérthessék mindkét nemzet élénk óhaját szerint az *egység, barátság és egyezkedés* szent célja. Fogadják el uraim, egyuttal mely tiszteletünk és teljes bizalmunk kifejezését. Nagyra becsüljük ama bátorságot, melylyel a magyar nemzet államéletének alapjait védte és most is védi, nagyra becsüljük hó ragaszkodását a törvényes és alkotmányos szabadsághoz, melyet mindig tanúsított és jelenleg is példás módon tanúsít. Szívből örvendünk az állami és művelődési élet mindazon föltételeinek, melyekkel Magyarország szívében, Pesten ily nagy számmal, mint a magyar nemzet törekvésének és szorgalmának mindannyi élő tanúival és gyümölcseivel találkozunk. Mindezt nagyra becsüljük a magyar nemzetnél; mert mi magunk is bátran küzdünk a törvény mellett, mert tudjuk, hogy az államra nézve csak az lehet élőnyös és állandó, mi a törvény és törvényesség szilárd alapján nyugszik, a mi pedig ezen alapon nem nyugszik, káros és nem állandó. Uraim! előtünk is drága az alkotmányos szabadság; ez vala mindenha hű társunk, ez nyilvános életünkben paizsunk. Mi is egy bár számára kisebb, és a viszonyok mostohaságával küzdő nemzet, akarunk teljes erejével előkészíteni egy szebb állami és szellemi élet tökéltetést, melytől a nemzet megfélelhetünk az isteni gondviselés által reánk ruházott nagy feladatunkat.“

Mindezen biztató előzmények után ki ne obajtana kedvező sikert és lefolyást a jelenleg együtt működő magyar és horvát országos küldöttség munkálkodásánál!

Vörösmarty Mihály emlékezete.

(A Székes-Fehérvártól május 6-án történt szobor-leleplezési ünnepélyre.)

A nap ragyogóbb ma az égen,
És a mennybolttal is fényesebb
Fehérvár fölött, mint volt régen,
S a madár dala edesebb:

*) Ezen horvát küldöttség jelenleg Pesten időző tagjai: Csépusics, Klais, b. Kuslan, Mravozics, Prica, Racskó, Suhaj, Stroszmayér püspök, Szabotics, és Zmaics.

Ünnepét ma a tavasz tartja,
Mert a költészet ünnepe,
Nézzetek: ragyog nemes arca,
Aláhalott már a nemel.

Ki ő? Nem kérdi senki ajka:
A költőnek királya ő!
S mert az idő nem ár nevének,
Óvé a végtelen jövő.
A népeknek szívében alkot
Trónt az örök idők felett,
S míg hallunk édes magyar hangot,
Áldani fogjuk e nevet.

Nyilatok meg szent régi sírok!
Szakadjon az idő moha:
Föltöttek félsteni vivot,
S ezredét lerombola.
Az Árpádok hős nemzedékét
Sirjaikból fölkelti ő,
Hogy mutassák fegyverök élit,
Mit ki nem csorbít az idő...

Halljátok-e: a szilaj ménnek
Aczélpatkója mint rohog?
Látjátok a hős fegyverének
Villámát, mely vadul lobog?
Fuss, fuss Zalán! e föld göröngyét
Árpád vérvél szenteléd...
Hervadt lombként hullnak a gyöngék,
Az erős áll, — e föld óvé.

És Cserhalomnak drága orma
A napfényben vértől pirul,
S ki dicőséget zenge róla,
A nagy ősök csatáirul:
A dalnok im menyey fényben,
Mint egy félsten megjelen,
Hogy győzelmét énekekben
Zengje, oh drága nemzetem!...

Jár a bányász sötét aknában,
Hogy szinarányját hozza fel;
Vérzik a hős, kinos tusákban
Még szakad „annyi hű kebel!“
De Isten ajka érintette
E nagy s nemesnek homlokát,
Mert im az ég végzett felette:
Megnyitá neki csarnokát.

Elméje fénylett, mint izzó nap;
Sziulángja szent volt és szabad!
Hallottuk zengését a szónak,
Mely ajkán édes áradat;
Mely szíveinket éringatja
Az emlékeztet bölcséjén,
És fájdalminkat zengi dalba:
Biztatván, hogy még van remény!

És míg az ősök szent sirjára
Fonja fényes babérait;
Hány szívnek édes dobbanása
Zengi örökere dalait!
Hangot adott az érzelmenek,
Mely szívünkben oly isteni!
Hangján az édes szerelemek —
Ki tud ily tisztán zengeni?...

Szép Ilonka könyves szemében
Egy tüdővilág fölragyog: ...
Gyöngyszeglet a tenger ölében,
Hol a bú örömtől zokog.
Töviselmen rózsákból fonta —
Lányka — fejedre koszorud...
Mily csodás világ! mint egy monda,
Hol csillaggal hintett az út.

És ha lantjának hurján zendült
Szíve legforróbb érzete,
Még a Kárpát is belelendült,
Mint a kö is érzene!
S a négy habzó folyónak partján,
A tengerig egy lett a dal, —
Az ő dala egy nemzet ajkán
Aradt zengő hullámmal!...

Mert im, midőn a legsötétebb
Éj borult már a hon felett;
Midőn legvérebb volt a mély seb,
Adott ajkunkra éneket:
Egy éneket, melynek lángjában
Minden rokonszív összeforr,
A tetszalhot mozdult sirjában
S ünnepelt — nem halotti tort.

Oh szent hazám! fájj sebedre
Költő keblében van az ír;
Dala kigyul dicő vedre,
Mely magas s mély: Zenith, s Nadir;

S ha kell, riad, mint vészek harcza,
Mely tenger mélyén kavargó;
Szívet, velőt megrázza, tartva, —
Mig vész mulik, s uj nap ragyog.

Költő volt ő; hirdesse ének:
A költőknek királya ő!
S mert az idő nem ár nevének,
Óvé a végtelen jövő.
A népeknek szívében alkot
Trónt az örök idők felett,
S míg hallunk édes magyar hangot,
Áldani fogjuk e nevet.

Oh! ki az őök szent vérenek
Hulló harmitát föltele,
Kinek ajkán zeng bővő ének,
S legszebb: — a honserlemek,
Kinek dalára nép álomból
Egy dicő nép fölbredett:
Szellemed hozzánk átvilágol, —
Szent e föld, mely szült tégedet!

Jöjjetek hát ifjak és vének,
Hozzatok babérkoszorút!
Zengjünk dalt most dicő nevének,
Dalt, mely oszlatja a borut:
Fájdalmainknak borujában
Ő nekünk tündöklő napunk!...
Sirja fölött oly sok virág van!
Tegyük fejére koszorunk!

Zengjen a dall örömeinek napja
Legyén közöttünk e mai!
A csecsemőt tanítsa apja,
Hogy kell e napot áldani!
Oh jöjjetek e prófétának
Megrendítő igéivel:
Hogy a kor, melyre annyin várnak, —
„Még jöni fog“... mert — „jőni kell!“
Komócsy József.

Az erdélyi szászok.

(Féje.)

II. Köz- és magánélet.

Eddigi rövid vázlatunk az erdélyi szászok történetének ismertetésére szolgált; lássunk most népéletüket s szokásaikat.

A regényes szász föld falai már távolról különböző varázshatással üdvözlik az utazót, kinek szemébe a kimagasló torony, a falut környező gyümölcsfák zöld terebélyei és azok közül fehérrel házak szép képet festenek.

Ha beérünk a faluba, mindenfelé ranggal s csinosítással találkozunk. A házak alacsonyok s oly annyira egyenlők, mintha csak egy terv után készülték volna. A ház utcára néző homlokán közönségesen az építési évet mutató szám, a birtokos nevének két kezdő betűje és régi szokás szerint egy versecke olvasható, mely az épületet az isteni gondviselésnek ajánlja.

Az udvar minden zugát elárulja a tisztaságot s rendet szerető gazdát. A telt osztrók és istállók bizonyítják jó állapotát. A földmívelés eszközeihez tartozó ózészori gazdasági eszközök, melyeket az udvarban látunk, a mellett szólnak, hogy a szász földműves ügyes gazda.

Az udvartól keskeny lépcsőzet vezet be a konyhába, melynek mindkét oldalán egy szobát s egy kis életart foglal magában az épület; a szobák egyike az utczára, másika pedig az udvarra néz ablakával, csak kivételképen van némely gazdagoknál az épület hátsó részében egyénel több szoba is. De lássuk a szobákat belülről. Míg a magyar falvakban a gazdasszonyok cimere leginkább a rózsás tányérokkal ékesített konyha; a szász gazdasszonyok cimere akkor látjuk, midőn az utczai szobába lépünk, melyet ők „parádés szobának“ neveznek, s melynek ajtaja csak kedves vendég előtt nyílik meg. E szoba tükré a gazdasszony tisztaságának s fokmérője a gazda vagyoni állásának. Legtöbbit tart a szász gazdasszony fénylő cin-tányérokra s edényekre, melyeket a falra sorban egymás mellé függesztvők a falat néhol annyira elterítik, hogy alig marad hely a nagy tükörnek, s néhány sz. képnak. Azonnal szemünkbe tűnik a szoba egyik szögletében helyezett s fehér dunnak s vánkossoktól feltornyosult ágys, melyet annál magasabba van vetve, minél gazdagabb a birtokos; ugyannyira, hogy a tehetőseknél fölé egészen a padlajtig. A szoba többi butorzatát a falak mellé illesztett padok, ládák,

székek és a középen álló asztal teszik, melyek virágokkal vannak kifestve. Az asztalon biblia látható, melyből vasárnapokint szoktak olvasni. Ők ugyanis a német irodalmi nyelvet csak úgy értik, mint saját tájbeszédüket. Csinos, de egyszerű a másik lakosba is s csak legszükségesebb butorzatán van ellátva. Sajátóság s előttnk kevésbé ismeretes az ott divó u. n. „Luther-féle kályha.“ Ez egy magas s keskeny cserép kályha, melynek oldalához kettős nyílású vaskályhácska tapad. E vas kályhácskában ég a tűz; s míg egyik nyílásából a cserép kályha fűlik, a másik nyílásán át melegéget egy széles padkába adja, mely télen kedvencz helye szokott lenni a fáradt földművesnek s a nálunk ismeretes kuczko szerepét viszi.

A szászokat szorgalom s takarékoság jellemzi leginkább, s míg a velők és közelökben lakó oláh földművesek a „dologtalanság“ puha pamlagán szeretvén hanyolni, az élet szoros szükségleteivel megelégszik; a szász csak akkor tudja fejét édes nyugalomra hajtani, midőn már annyit szerzett, a mennyi maradékaiknak boldogságát hallá után is biztosítja. Első figyelmünknek a gazdasszony tevékenysége vonja magára, ki daczra annak, hogy a szászok gazdasszonyi munka között az egész család számára maga fonja, szövö és varrja a fehér ruhát; ideje jut még férjének is a külső munkában hasznos segédül szolgálni, s ott látjuk őt izzadni egy kapások mint az aratók között. A terméknek a városi piacra szállítása és eladása kiválólag az ő tisztje. Mind ezen férfias foglalkozással öszhangzásban van a nők kifejtett és erőteljes termete. A kedélyes arc, a mosolygó kék szemek s az erős szőghaj első tekintetre elárulják a germán typlast. A férfiak átlag hosszú nyúlának természetiek s arcukon komolyság és melóság ömlik el. Ruházatuk, mely bevándorlásuk óta még divatnak nem hódolt, bárnyubőrrel és posztóból készül. Ködmönök különböző színű selyemmel hímézzék, s nadrajók fehér házi szövetből van. Szokásos ez öltözetükön fölül még szürke köpenyt is viselni.

Az asszonyok öltözete télen szőr-, nyáron vászonzövetűi s bő ranczu szoknyából és felső öltönyben áll, melyet ragyogó gombok fűznek a testhez. A főt fehér fáttyoll szoktak leborítani, mely hátulról nyúlik le. A lányok hajukat hátra fonják s nyáron széles karimájú szalmakalapot hordanak.

Valóban drága a lányok templomi öltözete. Alsó öltönyekjük és szoknyájuk tiszta fehér, melyet nyakukról lefogó fekete köpeny borít. Sajátóság a fővegyők, mely magas hengeralakú nyer és fekete bárszonyból készül. E fővegynek felső része ezüst vagy aranyféjű u. n. „bokkel“ tükkel van sűrűn ékítve, miről nehéz ezüstszalagok lógnak le a hátra.

Majdnem minden tájképen ugyanaz a népviselet s csak csekély különbségről tudja meg a jártas az öltözet után mindenkinet faluját.

Ugyanazon nyelvet beszéli e nép most is, menten minden idegen szövegülettől, melyet ide vándorló őseik beszéltek. A szász nyelvben tulnyomóan szerepelnek a magánhangzók. A dialektus azonban annyira változtatták a helységek szerint, hogy ámbár némelyek három, mások hét különböző dialektust számlálnak; bizást megállapodhatunk abban; hogy majdnem annyi a dialektus, a hány a helység. Daczára a különböző szójáráseknak, a szászok egymást könnyen meg szokták érteni.

Matatványul álljon itt e versecke a szebeni szójáráse szerint:

Szászul.	Németül.
Oh Krüne Stadt der Ehren, A mieh ich dich gesah: A schwerer most ich spären De Schmirz bim Förderzahn Verantwort moizt te loan, Dös im Gebörg vol Prooch! Als warst uch dösse Bergen, Vu Riesen uch von Zwergen, Mit Thürnen uch Postean, Gehuoven über Noocht.	Kronstadt, du Stadt der Ehren, Je mehr ich dich gesehn: Je länger muss ich nahren, Den Schmerz beim Weitergeh. Gefelit liegst du im freien, Gebirge voller Praecht! Als wärst du aus den Bergen Von Riesen und von Zwergen, Mit Thürnen und Bastien Gehoben über Nacht.

A nép hagyományos szokásaival leginkább találkozunk a házasság és lakodalmi alkalmával. Midőn az ősi munkák már nagyrészen bevégezték, a gabona a csűrben van, s az ubor már kifortt; elkezd a szász legény, „komoly dolgokról“ gondolkodni; a mi nem jelent egyebet, mint az első lépést tenni a házasságra. Miután a legény ezen komoly dolgokat megfontolta s mátkájával

is már összebezdelt; legközelebbi rokonaival együtt elmegy annak szülőhöz, kinek a megbízott szövívő egy pár rövid szólváltás után körülbelül a következő hosszadalmas példázgatósákkal szokta kiütni jövelelök célját:

„Nem akarok ugyan felhagyni a háláadásával, melylyel Istennek ez óráig ránk ársztott jötményeirel tartozom; de nekink a jó Istenhez azért is kell könyörögnünk, hogy bennünket a jövődében is megtartva, mindazzal megáldjon, mi ez ideiglenes életben üdvös és hasznos. Különbömben mindnyájan tudjuk, hogy a jó Isten ezen ügyes-bajos világban azért alapította a házasságot, hogy az emberi nem ki ne pusztuljon. Így történt például a többek közt, hogy ez előtt néhány esztendővel ezek a jó emberek is (elsoroltatnak a legény és leány szülőinek nevei) megházasodtak, s nem akarván Isten őket elhagyni, nemcsak ideiglenes és mulandó javakat adott nekik; hanem fenn akarván őket utódjaikban tartani, megáldá őket jó gyermekkel, kiket ő kiven és becsülétesen felneveltek. Felavattatnak ugyanis keresztség által a keresztény evang. egyház hívei közé; tanították őket iskoláinkban; megerősítették a vallásban; szülőiktől csak jó példát láthatnak; mignem végre őket annyira felnevelték, hogy már magoktól felírják észszel, miszerint életüket nem jó lesz tovább is így magányosan és parlagolytatniuk. Így történt ez, hogy a mi fiatal barátunk — folytatja beszédét, szemével a vőlegényre intvén — megmondván magat magányos életében, komolyan fohászodott az Istenhez s kérte, hogy legyen neki segítője utmatatója e földi pályán. Ekkor sugallá neki az isteni gondviselés, hogy menjen N. N. (elmondatik a meglátogatott szülők neve) házához. Eljöttünk tehát vele együtt, s szívből kívánjuk, hogy kérdésünket ne tagadjatok meg, hanem fogadjatok jó barátotoknak, hogy ne essék hiába ezen lépésünk, melynek mi a leg-szerencsésebb eredményét kívánjuk s melyre az Isten áldását kérjük.“

Ezen előadásra, mely gyakran még hosszabb s terjedelmesebb is, a leány szülői vagy röviden felelnek: „Igen, meg vagyunk elégedve“, vagy pedig színtily terjedelmesen elkerített nyilatkozatban a kérőt arról iparkodnak meggyőzni, hogy kívánata kivihetelen, mire a küldöttség tiszteletteljesen visszavonul.

Ha kedvező a nyilatkozat, akkor a beleegyezést, egy a fiatal pár mint a többiek között kölcsönös kézfogas erősíti meg, s a mindkét részről megeledezés és öröm e kézfogas után vidám lakodalmában végződik, melylyel a „menyasszony elvását“ tartják meg.

Négy hét múlva ismét összejönnek az új rokonok, s mint mindkét fél részéről való tanuk a menyasszony és vőlegényt elkísérik a fötisztelendő plébános urhoz, kinek igen hosszadalmas beszédben szoktak jövelelök célját kijelenteni. E beszéd után a plébános fölserölvén az új pár gyűrűjét, ünnepélyesen jegyzi el őket, mely ünnepélyes szertartást követi otthon a késő estig tartó „eljegyzési lakoma“.

A következő napokban a gazdasszony a apró jószág s az életart felett tart szoros vizsgálatot, míg a gazda a kővér vágót szemeli ki és a nagy hordót üti csapra. A két család szorgos teendői közt folynak a lakodalmi előkészületek, miközben a násznépek minden hatód izgeleni rokoni legalább is kétszer hivattak meg az ünnepeyre, mert az egyszerű meghívást pusztá tiszteletnek tekintvén, csak a másodszori hívnának tudnak komolyabb szándékok tulajdonítani. Némelyek azonban még a kétszeri meghívást is keveslik s nem jelennek meg, mivel csak kétszer hivattak.

Eljövén a várra várt nap, a hivatalosok ünnepies öltözetben jelennek meg az esketésen. Ezután a legényes hához térvén, hagyományos beszédek közben avatja fel a két násznépet egymást az ezentuli kölcsönös rokonságha, mit a két fél szövívője — násznagya — kézfogas által erősít meg. Erre felszólítatnak a jelenlevők, hogy adakozással járuljanak az új pár segítségére. Az adakozásokat a vőlegény rokoni kezdi meg, kik a hozott ajándékot sorban lerakják az asztalra, melynél a vőlegény és menyasszony állanak s azt rövid szóval megköszönik. A sort a vőlegény atyja nyitja meg, ki egy ekevasat ad fiának, mint állásának jelvényét. Ezt követi az anya, fekete s tarka szalaggal befűzött és felbokrozott vánkossal kezében. A vánkós a nő, mint anya neheze hivatásának, a kétféle szalag a házasság élet örömei és keserőségeinek jelvényeül tekintetik.

Következnek ezután a többi rokonok, kik közül a férfiak közönségesen egy-egy vasrudat, az asszonyok és leányok pedig kendőket s kevés értékű ékszereket szoktak ajándékozni. A menyasszonyi részről való rokonok hasonló tárgyakkal lépnek fel; csak az atya ajándékozó egy nagy részűt, mint a házias tevékenység jelképét.

Ezen adakozás után leülnek az ép oly egyszerű, mint izletesen terített asztalhoz s megkezdődik a lakodalmi ebéd. Az étkek, melyek minden falusi lakodalmiban ugyanazok, egy-egy kis időköz után, mialatt a bádor korsók járnak kézről kézre, szokásos rendben hordatnak fel; mignem delutáni három óra tájban jelentkezik az igen izletesen készült kása, melynek megkezdésével mindenki tudja, hogy ezzel végződik az ebéd s mihelyt kiüriték a talakat, s asztaltól háláadásra egyszerre kelvén fel, mindenki hazasiet, hogy időt nyerhessen az ünneplő öltönyt felcsúszására a hétköznapi ködmennel, s elvégezhesse a jószág körüli szükséges munkát. Hat óra után ismét összejönnek a lakodalmis háznál sültre és savanyu káposztára s itt mulatnak reggeli 3—4 óráig, mi alatt az élénk derűléstét mindenki a boros kancsból szívja ki.

A lakodalom második napja a menyasszonynak a templomba való beavatásával kezdődik, honnan visszatérvén, a lányos háznál gyűlnek össze a tegnap jöbarátok, hol a menyasszonyt a megérkezése után mindjárt ellopják a vőlegény első, kinek ezután, hogy ismét megszerzhessen, mindenféle fogadalmat kell tenni. Ezután ismétlik a tegnapni lakomázást egész terjedelmében.

Sajátágosan van e napon az új asszony feje feldiszlite.

Az összefont és fej körül csavart hajat egy keményen kitömött kerék ruhatekercs foglalja körül, melyhez egy kis kerek fölkötő erősítették és a már említett „bokkel“ tükkel egy nagy fehér fáttyol tüzetik, mely az arcot körülveszi s a főt át az egész hátat beborítja.

A harmadik napon már csak azért gyűl össze mindkét házból az illető rokonság, „nehogy a lakodalmi maradék el romoljék“ s az új pár lakodalmának a zárünnepele alkalmával hol az egyik, hol a másik háznál jelenik meg.

A házias felek a házasság által kívánják a „testvériség“ kebeléből t. i. a vőlegények s a menyasszony a leányok sorából, mely „kikülönítés“ szintén lakodalmi ünnepeltetik meg, mihez az új férj két korsó bort, egy sültet és egy kalácsot — s az új asszony szintén egy kalácsot, egy fazék káposztát és egy meszely pálinkát küld. Minthogy pedig az így összegyűlt étel annyioknak igen kevés lenne, a dolgon akkép segítnek, hogy a sültet csak újjvastagnyi darabokra vágadják s minden lány kap ily darabka sültet azon utasítás mellett, hogy azt négy vagy öt személy közt szétosztassa. A leányok ezután becsületbeli kötelességüknek ismerik, hogy a kisdarab sültet sajátjukból annyira szaporítsák, a mennyyel 4—5 egycen meg elégszik.

Elköltvén az ily módon megszaporodott ételt és italt, mindkét nembeli rokonok tánc s más vidám mulatság közt együtt töltik az egész reggelig tartó rövid időt.

A következő napon elkezd Isten nevében az új pár, ellátatván a szülőkől minden szükségesekkel — az új gazdálkodást. Fehér Jakó.

A „Vörösmarty-tér“ és főpiac Székes-Fehérvárott.

Az Árpádházi fejedelem, a magyar nemzet első királyainak ősi székvárosa, Székes-Fehérvár, ma a hazafias kegyeletnek szép és nagy ünnepeit ily, mely nem csupán helyi érdekű, de az egész hazára nézve örvendő nemzet sátoros ünnep, a mennyiben ma örökíti meg a nemzet egyik legnagyobb költőjének állandó emlékét; s ez ünnepele a nemzet szépművészeti és tudományintézetei és testületein kívül, a magyar törvényhozó testület tagjai, az országos főrendek, és a képviselőház küldöttei is testületileg, — tehát ugyiszólván az egész ország — képviselve vannak.

Sok szép és fényes nemzeti ünnepélynek lehetett hajdan színhelye Székes-Fehérvár, és kétségen kívül számos örömnem ünnepeltetett a már csak itt-ott létező mohos falai között, de olyan ünnepre még nem nyílt benne alkalom, a minőre ez ősi királyi város derék polgársága mára hívta meg a haza lelkes fiait.

Örömmel hirdetjük a tényt, hogy halhatatlan költőnk *Vörösmarty Mihály*nak, nagy érdemei elismerésül azon megye és város lelkes közönsége, mely méltán büszke, hogy őt fiának nevezheti, ércszobrot emelt.

Az ifj. báró Vay Miklós vésője alól kikerült szobor főalakjának rajzát (már volt alkalmunk a Vas. Ujság 1863-i 1. számában a közönségnek bemutatni, akkor, midőn e szép és nemes eszme valószínűsége már annyira fejlődött, hogy e cél elérésére Székes-Fehérvárt szoborbizottmány alakult, mely nevezett szobrászunk mintáját fogadta el. Ezuttal rajzát kívántuk adni azon csinos térnek is, melyre nagy költőnk szobra állítatott, s mely épen ma a leleplezési ünnepély alkalmával kereszteltek el „*Vörösmarty-tér*”-nek.

E tér bármely nagyobb városnak is díszre válhatnék; ide épültek a legújabb időben gyors emelkedésnek indult Székes-Fehérvár legszebb izlésű háza, melyeknek egy része képünk jobb oldalán látható. Sokat fog még nyerni szépség

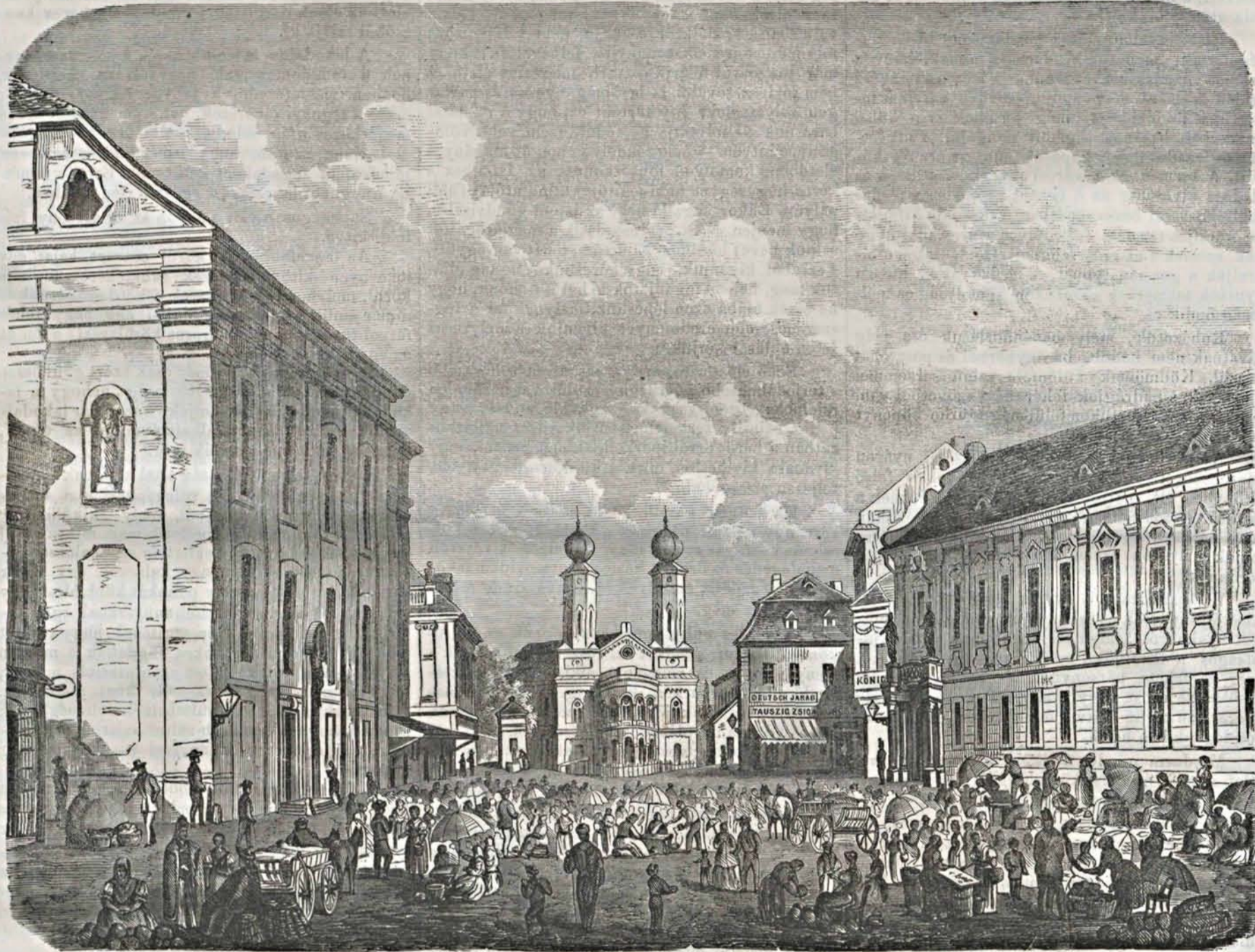
mint a gr. Zichy-ház, a takarékpénztár, és több emeletes épület; az egészet pedig bezárja a háttérben csinosan kiemelkedő, keleti modorban épült, kupolás tornyokkal díszlő izraelita imaház.

Az élénkség e főpiacon igen nagy, kivált hetivásárkor. itt van özpontosulva Székes-Fehérvár kereskedelme; egyébiránt e piacon kívül is, az egész belvárosban majdnem valamennyi épület földszinti részét, csupa boltok és szép kirakatok foglalják el.

A ki Székes-Fehérvárt ezelőtt csak 10 évvel látta, most alig ismerne rá, annyira épült, és gyarapodott azóta. Az elhagyott külsejű régi házak helyén napról napra új csinos épületek emelkednek. Sokat köszönhet e tekintetben a budakanizsai, és szöny-bécsi vasutvonaloknak, melyek itt egy egyszerű pályaudvarból ágaznak ketté; és ha, — mint kétkedni alig lehet, — ezentul is oly arányban növekszik és gyarapodik e virágzásnak indult város mint a legközelebb lefolyt években, úgy nemskára egyike lesz hazánk leg-

dísznóhustól irtózik, és mégis mi, kik a polgárisultság terjesztőinek tartjuk magunkat, magunk is előítéletekkel vagyunk elteleve, melyek amahoz úgy hasonlítanak, mint egyik hajszál a másikhoz. A mennyire irtózik a zsidó a dísznóhustól, annyira undorodunk mi a lóhustól. Mint az, úgy mi sem tudunk az irtózás okadatolására egy alapos érvelést felhozni. Sőt a zsidó még hamarabb kimenthető, mert neki Mózes tiltotta meg a dísznóhus élvezését, egészségi tekintetéből (noha azok ma már nem irányadók), de mi semmi egyebet mentésünkre felhozni nem tudunk, mint a velünk felnevelt utálatot, mi épen nem dicsegetreméltó bizonyítványa anyyira dicséret polgárisultságunknak.

De nagyon furcsa, azaz utálat is. Épen ott, hol inkább helyén volna, legyőztük. A rák, tengeripók, béka, osztriga, tekenősbéka, madárfészek sat., miket nemcsak hogy megeszünk, de sőt még csemegéknek tartunk, valóban utálatraméltóbb ételek, mint a lóhús. De még többet mondunk: az ismeretes szalonkasárnál, a fűszerekkel meg-

Székes-Fehérvár: Főpiaza. — (Természet után Zombory Gusztáv.)

tekintetében e tér, ha majd a tulsó oldalon levő apró házak is ily palotaszerű épületekké növekednek.

A szobrot csinos park fogja övezni, és ez, izléses kerítéssel lesz körülvéve, melyre az adakozások már szintén megkezdettek; hihető, hogy a mai ünnepély alkalmával is tetemes összeg fog ez alap szaporítására begyűlni.

A képünk háttérén látható utca, a megyeház szép terére vezet, melynek tulsó végén egy kis árnyas sétány kínálkozik, e mögött pedig emelkedik ki a papnövelde művészeti tekintetben is figyelmet érdemlő egyháza, karcsu bádoggfedelű tornyával.

Első képünkön Székes-Fehérvár élénk főpiacát mutatjuk be, jobbról a városházával, balról a barátok templomával, mely mögött a püspöki palota egyik szeglete és kertje látszik. Ez utóbbi felé irányított nevezetes ásatások, dr. Henszlmann Imre vezetése mellett. E tért néhány csinos kétemeletes magán- és középület díszíti,

jelentékenyebb kereskedő városainak, és talán még visszajön a mostoha sors csapásai alatt elvesztett régi fénye, jóléte és gazdagsága. Z. G.

Az előítélet hatalma.

Linné, a nagy természettudós, ki korának ragyogó mintaképe volt, „*homo sapiens*” nevet adott az embernek. De hogy mily kevésbé fogja fel az ember e nagybecsű kitüntetését, mily kevésbé érdemli meg e büszke nevet, — írja egy külföldi lap — bizonyítja egy tekintet, melyet az ember életére és cselekedeteinek rugóira vetünk. Ki a mindennapi életben érett észszel és elfogulatlan ítéllettel körülnéz, gyakran fogja találni, hogy az előítélet háttérbe szorítja az ésszt. És csudálatos, hogy egyik nép a másiknak előítéleteivel mulatja magát, a nélkül, hogy legkevésbé is megfontolná, hogy elég sepegnivaló van saját ajtaja előtt is.

Igy például gonyoljuk a zsidót, hogy a

süített bélnék legfőképp a számos bélférgnek adják meg azon pikáns ingert, mely által ezen különös étel csemegévé válik. És valóban csudálatosabb ellenmondás alig van a világon! Mi az inyek magasztalt csemegéje, az ugyanazon inyeczek szemé előtt valóságos utálat.

E mellett amaz undor állatok (rákok, tengeripókok, békák és kagylók) husa sokkal kevésbé tápláló, mint a magasabb állatoké, és bizonyára csak a legégetőbb éhség volt az, mely az embert rákényesítette, hogy ezen állatokat megegye. Az első kísérlet nem maradt az utolsó, az inyek tetszettek ezen ételek, és most a gazdagok asztalán díszlenek, kiknek a világ minden részei adóznak természetnyeiükkel. Az iny határozatánál az éssznek semmi szava sincs; az egyedül különbözőt meg és osztályozza az íz különböző fajait és különözi itt a kellemes és kellemetlen számtalan változatait, melyeket egymással megmér. Ezek egyedül irányadók ítéleténél. De hogy mennyiben vannak javára a testnek és egészségnek ezen nyálkaúgok és mennyi táperővel bírnak, azután az

iny nem kérdezősködik, és efellett nem is képes határozni. Így aztán az ember inyének vakon engedelmeskedő rabja.

A hus húst képez, erőt és bátorságot ad, és a tej után a legtáplálóbb étel, mert az majd mind magában foglalja azon anyagokat, melyekből vérünk és testünk ösze van téve. Ezen állítás különösen áll a magasabb és főleg a növényevő emlős állatokról. De hiszen ezek közé tartozik a ló is, s noha azt egyik legnemesebb állatnak tartjuk, mely a gazdagoknál és hatalmasoknál nevezetes fenyűzési cikket képez, mégis husa élvezetétől oly makacsul vonakodunk. Talán bizony oly nagy bőségében vagyunk a husnak, hogy a lóhúsról nincs szükségünk? Vessünk egy tekintetet a hus fogyasztásáról szóló statisztikai táblákra és a kérdés azonnal meg van oldva. A statisztikai táblák azt tanúsítják, hogy ezen nagyfontosságú élelemcikk a szükséghez képest nagyon silány mértékben fogyasztatik, de annál inkább előtérbe lép a burgonya, mely mellett az ember lassankint eléhezik.

Miért vonakodunk tehát oly makacsul a lóhus élvezetétől? Talán egészségtelen, vagy kellemetlen ízű, vagy mennyisége oly csekély, hogy nem sokat nyom a mérlegen? Egyik eset sem áll. Az első kérdésre vonatkozólag a tapasztalás kellő felvilágosítást nyújt. Szükség idejében sokszor folyamodott az ember a lóhúshoz, anélkül, hogy annak legkisebb hátrányát is érezte volna. Sőt ellenkezőleg a francia seregnek egyiptomi hadjárata alkalmával, mint *Larrey*, a híres francia katonaoorvos tudósít, a lóhús volt az egyedül szer, mely bizonyos skorbutféle ragdlynak, mely az egész hadsereget megtámadta, gátot vetett. És ebből *Larrey* már több mint félszázad előtt azon jogos következtetést vonta, hogy a lóhús nagyon egészséges tápszer. Megint utabban a krími háború idején a lóhusból huzni lehet. Két ágyúüteg

legénysége a d'Autemarre osztályból tultette magát az általános előítéleten és lóhussal élt. Ezen okos elhatározását nem is bánta meg, mert midőn a sereg többi része oly borzasztóan pusztított a betegségek és halál által, az emlitett két üteg legénységét e csapások szembevető módon megkímélték.

Sokan azt állítják, hogy a lóhús edes és kellemetlen ízű, kemény és nehezen emészthető. Ezen ítéletek azonban egyáltalában oly egyénektől származnak, kik lóhúst soha nem kóstoltak. Sőt ellenkezőleg a vad ló mindeütt, hol talál-

Erdélyi szász család (Beszterce vidékéről). — (Fénykép után.)

ható, Ázsiában, Afrikában és Amerikában, épen izletes husa végett nagy szorgalommal vadásztatik.

A lóhús számos népeknél, mint például a négerknél, mongoloknál, malájoknál, amerikaiaknál, sőt sok helyen a kaukázusi fajnál is nagy tekintetben áll és becses élelemcikket képez.

husmennyiség főképen a szegényeknek esik jávára, és hogy azáltal az eddigi husfogyasztás egyáltalában nincs megrövidítve. Ezen tekintetben tehát ekkora szaporítás nem oly jelentéktelen, mint látszik.

Azt tartja a nevezett külföldi lap, hogy a lóhús csaknem az egyedüli jelentékenyebb segélyforrás, melyhez eredménytelenség nélkül folyamodhatunk, hogy a dolgozó osztálynak az annyira szükséges és nélkülözött ételmet, a húst, megszerezze.

Ezzel egy szersmind a nép jólétét is jelentékeny mértékben emelnék és új tökélet állítanának elő.

A lovakat, melyek munkájuk által a fölnevelés és tartás költségeit már megtérítették, másodsor is értékesíthetők, és így a nép táplálásának javítása mellett, a nemzet vagyonsodását is jelentékeny mértékben emelnék.

B. L.

Székes-Fehérvár: A Vörösmarty-lér. — (Természet után Zombory Gusztáv.)

A szellemi élet központosítása és decentralisatioja.

Minap a budapesti ügyvéd-egylet alapszabályait olvasván, azokban többi között oly pontot találtam, mely szerint fennhagyatik a vidéki kártársaknak is, hogy a fővárosi társulatba be- lépjenek.

Nem tartozom azon féltékeny municipalis-tákhoz, kik a helyi érdekeket s a részek jogait, az ország politikai egysége s a nemzet szellemi életének szükséges központosítása fölé emelni nem kételkednek; de viszont károsnak tartom az olyan központot, mely a megyék és községek rovására akár az országgyűlés, akár a kormány, valamint a vidéki szellemi élet rovására a fővárosi hatáskörét tágtja. Legyen a főváros nem csak politikai, hanem egyéb tekintetben is gyűpontja a nemzet szellemi erejének, igenis: de ne legyen mágnes, mely minden körülötte levő vasrészeket magához vonz. Legyen fényes hold a nemzet szép égén, mely körül és mellett számtalan kisebb csillag áraszt világságot: ne legyen egyetlen fénytörő a körülötte terjedő sötétségben. Legyen tenger, melybe száz meg száz folyó szakad, miután előbb áldást hozván megöntözik a föld legtávolabb részeit: ne legyen a sivatag közepett álló tö, melybe látatlanul szivárog a környék minden nedvessége s melyből csak mesterséges uton jut a körülötte fekvő tájnak egy kis viz. Legyen minden életnek központja Pest: de ne legyen a főváros egyetlen élő tagja az országnak.

Nem csak politikai és közigazgatási tekintetben üdvös és szükséges a megyék és községek saját élete: irodalmi, ipari, társadalmi szempontból is kívánatos az. Legyen tehát Pesten a vidéki ügyvéd-egyleteknek is akár állandó központ, akár évenkénti gyűlések, de ne legyen a budapesti ügyvéd-egylet az egyetlen Magyarországon, a vidéki ügyvédekét is elnyelő. Valamint az országos gazdasági egyesület mellett, és illetőleg szásznyal alatt egyes vidékeken is támadnak hasonló társulatok, ugy a társulati cselekvés egyéb ágai is hasonló decentralisatio szükséges. Ily eljárás tanácsok hazámifainak jesejul tudományos és irodalmi terein is. Ne csak a magyar akademia gyűjtsen magába a haza íróit és terjesz se országos tudományok a tudományok és a nyelv kincseit: alapítsunk a nagyobb városokban is, a hol főiskolák, könyvtárak, gyűjtemények és tudományos férfiak találtnak, *vidéki akademiákat*, melyek saját körükben serkentsek munkásságra a tudomány barátait, árasztanak világot maguk körül, legyenek segítők és csemetekertjei az országos intézetnek. Lám, magában a tulságosan központositott Franciaországban is léteznek ilyenek, többnyire a hajdani tartományok fővárosaiban, s a hatás, melyet gyűléseik pályakérdések és nyomtatványok által gyakorolnak, ha nem is nagyszerű, mindenesetre jótékony. Németország-nak mai napig fenntartott s Olaszországnak egy-kor szétdaraboltasga nemzeti szempontból bizonyosan nem irigyléremeltő állapot: de vajjon nem mozdította-e elő mind az olasz, mind a német nép műveltségét azon körülmény, hogy a sok fő- és egyéb nagy városok megannyi központjai valának a tudományos munkásságnak? A Kiszaludytársaság csak teng az országos Akademia árnyékában, részint azért, mert csekély anyagi eszközökkel bír, részint mivel tagjai többnyire a tudós társaságnak is tagjai lévén, munkásságuk derekabb eredményeit inkább ennek, mint a kisebb fényt biztosító fióknak juttatják. Pozsony, Győr, Salmece, Kassa, Debreczen, Eger, Kolozsvár, Temesvár, Pécs városokban alkalmasint örvendetes sikerrel működhetnek egy-egy tudományos társulat. Mennyi készültség nem vesz el hiában a vidéken, tudományos központ hiánya miatt, s mennyi tanulást, kutatást nem gerjesztené egy ilyenek a szomszéd városban létezése? A nyilvános felolvasások már megindultak a fővárosban, de a vidék még nélkülözi az ismeretterjesztés ezen eszközeit: a vidéki akademiák ezen újításnak is előmozdítóivá válnának.

A központosítás ott, hol, mint némely anyagi czélú vállalatnál, a sokaság csak a költségeket szaporítja, elsőszegyet érdemel; így pl. egy-két jóravaló biztosító-intézet cseleszerubb tiz-tizenöt-nél: de a szellemi élet mezéjén a dolog másképp áll. Nem egy forint, nem egy alapítvány fog majd egy-egy vidéki akademiának jutni, a mely különben korántsem az országos akademiának, hanem, mit tudom én, kinek kezébe került volna.

Ez észrevételekre, miként a cikk elején mondtam, az ügyvéd-egylet alapszabályait szolgál-

tattak alkalmat; hozzáteszem, hogy a budapesti tanri egylet utolsó felhívása megerősítette azokat. Ez is, a helyet, hogy a vidéken is hasonló társulatok keletkezéséért indítványozná, magához csatlakozásra hívja fel országszerte a tanárokat. Legyen, valamint az ügyvédeknek, egy a tanároknak is az ország fővárosában közegek: de nemcsak, ne legyen a fővárosi egyesület egyetlen az országban. Pontositás össze a vidék erejét, munkálkodását, de ne akadályoztassuk meg annak keletkezéséért és fejlődéséért. *Irányi Dániel.*

Debreczen egy dunántúli előtt.

(Utirajz-tördek.)

Régóta forró ohajtásom volt már látni a terjedelmes Debreczen, az Alföld fővárosát, Toldy Ferenczként a „ziros magyarország” székhelyét, a magyar kálvinistaság Rómáját, s a helyet, hol az erőteljes magyar nép őseredeti típusát még mai nap is sok részben fenntartotta. Vágytam ismerni, miről krónikáink, újabb könyveink és hírlapjaink annyit s annyiszor szóltak. Végre a múlt év nyarán teljesült ohajom s megírtam azt, a mennyire ott töltött csekély időm engedte.

Nem tudom, mindenki egy volt-e velem, első ízben látva Debreczen, mint én, de emegem valóban meglepett. Legelső, a mi feltűnt, mindjárt a gözkocsiról leszállásnál — a *burkolat* volt. Dunántúl is látni ezt nagyobb helyeken, de csak parányi mérvben, kapualjak talaja stb. gyanánt. Meglepett a fúttca rendkívüli szélessége is, melyt még addig nem láttam; feltűnt a nagy és szép házak csekély száma; az oly nagyszámú lakossághoz arányitva, az alig néhány templom stb. Azonban ez utóbbi tapasztalat, vagy vád, alföldi városainkra — sőt Magyarországon minden városára, még Pestet sem véve ki — elmondható. Általában mint sok másban, ugy építészeti művekben is szegények vagyunk.

Debreczenbe érve, legelső dolgom volt a lángelekü, de életrajnyát jórészt eltévesztett Csokonai sírját fölkeresni s hódolattal áldozni a jeles költő emlékezetének. Sfr-feliratát — bár a nagy közönség előtt már rég ismeretes — jónak látom közölni. A sír-emlék *északi oldalán*:

Csokonai
Vitéz Mihály
született 1773.
Debreczenben
meg halt 18. 5.

Hazafiai emlékek 1836

Déli oldalán:

— A Múzsáknak szóztja
A Sirt is megrázkódtatja
s életet fuval belé:

Kéleti oldalán:

A költő munkái: A szabadság. A szeretet. Bóka-egőrharcz. Diéta. Anakreon. Tavasz. Hízlekedő. Lilla. Tél. Haljunk meg. Alkalmatosságokra. Ódák. Dorotya.

Miután sírhalmok között jártam, szerettem volna fölkeresni korának egyik legkitűnőbb tudományos férfiá Melius, Horki Juhász Péter vagy Somogyi Péter mester debreczeni ref. lelkész († 1572.) sírlelkéjét, miről Tóth Ferencz 1810-ben még mint fönnlévőről emlékezett, továbbá Erceay Dániel, Budai Ézsaiás, Földváry, Sárvar, Vecsey s több kitűnő drága időm sem engedte, másrészt meg értelmessé vezetőre sem találtam.

A temető után az akasztikailag rozslu épült, de szép és terjedelmes „nagy templom”-ot megvizsgálva, egyik tornyában a híres Rákóczy-harangot csodálva szemléltem, melyen egyike azon mütéteknél véghezvive, mi a harangjavitás történetében oly igen ritka, hogyt. i. egy nagy darab kivágtatván az előbb repedt harangból — e tetemes vesztesége által előbbi hangját nyerte vissza. Kétszeresen meglepő hat a fölmentel fáradságát e becses régi harang.

A főiskola épületéhez közel egy keskeny utcácskában van azon emlékeztes ház, hol Csokonai élte utolsó éveiben lakott és meghalt. Kisded négyzetű márványtábla — mit, ha jól emlékszem, Kulini Nagy Benő tételte odá — jelöli a háziköt, hol egyik nagy szellemünk élte le végső napjait.

A kised emléktábla felirata imez:

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY
LAK- ÉS HALÁLOZÁSI HELYE.

A nagy templom megett áll a reform. főiskola nagymérvű épülete, előtte gyönyörű kis kert, melynek költéséit — ha jól értesültem — nagyrészt Csanak J. áldozatkész kereskedő viselte. Az építmény második emeletén foglal helyet alkonyvtár, melyben sok fontos munkával dicsekszik, különösen a régi magyar irodalomörténetre vonatkozólag, miket legnagyobb részben a jeles irodalom- és egyháztörténbuvár Sinay Miklósnak s újabbban Lugossy, Révész Imre és Imre Sándornak köszönhet. A könyvtár helyiségében van felállitva Csokonainak Ferencz által faragott mellszobra, miről Kazinczy Ferencz utazásaiban (Buda 1839. 39 — 41. l.) oly szép említést tesz; e mellé újabbkorban Kazinczy mellszobra járult. Erdekesek a megtekintésre az olajfestmények is, mik leginkább az iskola tudós tanárai és jöltevi arcképeit, az uralkodó család néhány tagját stb. ábrázolják. Itt van Orlai Petrich Somán is egyik jeleesebb műve: *II. Lajos feltalálása a Csele patakban.*

A könyvtáron kívül szép gyűjteményvel rendelkezik a természetiek tárából is. Igy igen szép kitömött állat-, rovar- stb. gyűjtemény, kezdelezes régiségtára, az ásványismeret elemét tartalmazó tárháza s általában mindazon szükséges forrásai megvannak, mikből — ily nagy tanodához mért — az ifjúság szabadon merithet. Majd eleleddém emliteni a fűvészkertet, mi az iskola tészomszédságában egy tudományos szakkertész felügyelete alatt „illatozik” az ifjúság használatára.

Az udvar háttérében vannak a bennlakásra szánt épületek, a testgyakorla és az ugynevezett „kunyhók”, mik szintén ifjúsági „laktanyák.” E bennlakásról jut eszembe Kölcseyről egy parányi mese, mely minden valószínűtlenség mellett is kegyeltes érdelemről tanuskodik. Szilagyban jártomban hallottam nagyban, hogy Kölcsey még debreczeni bennlakó — vagy mint ott nevezik: *deák*-korában irt egy epigrammot lakszobája gerendájára, mely sajtaközül írásban még most is ott látható. Nem szólok ennek lehetlenségéről, miután első pillanatra bárki is megczólhatja, de magában az épületben tett kérdéseim után sem tudott róla senki felvilágosítást adni — mindazáltal érdekesnek véltem itt elbeszélni.

A kollégium épületéből kilépve, mindenütt történeti földön járunk, minden ház, mi e kis körben szemlünk elő tünik, egy-egy irodalmi fénycsillag vagy másért nevezetes egyén lakhelye volt egyidőben vagy az mostan, a bibjóság Hatvani István, az e betűvel verselő Várjas János, a roppant tudományú Sinay, ki Révész Imrekint „mint ritka jeles történetbuvár mind ez ideig sincs kellelőleg méltatva köztütnk”, az ékes-szólu Hunyadi szuperintendens, Benedek Mihály, Budai Ézsaiás, Földváry József, újabb időben Péczeli József, Szoboszlai Pap István közel a templomhoz e térer laktak, ily Könyves Tóth Mihály, Lugossy József, most a két Révész, Török József, Imre Sándor, Tóth Mihály és anyi más, kik egytől egyig díszei hazáknak, fényei irodalmunknak. Sokáig gondolkodtam e szent helyen és nem voltam képes megválni tőle, leszegeztem mintegy lábaimat a régiek dicső emléke, a maiak jelessege! Végre eszembe jutott, hogy van e városnak még színháza is, mely méltó éke nem csak Debreczennek, hanem az egész alföldnek. Megnéztem hát ezt is, de miután rajza s leírása a múlt években több ízben be volt mutatva a lapok hasájában, annálfogva csak azokra utasithatom e sorok szives olvasóit.

Több kisebbrendű nevezetességet sem mulasztottam el ezeken kívül Debreczennek, de még csak egyet említek fel t. i. látogatásomat Révész Imréné. Ezen tudós, ki Szilagyai Sándor szavai szerint az európai tudományosság színvonalán áll, csekélységemet, az ismeretlent, a legnagyobb szívélyességgel fogadta. Révész nemcsak mint tudós, hanem mint ember is egyaránt ritkítja pártját. Legyen ez egybírán inter parenthesis mondva, nehogy ismert szerénységét csak távolról is megsértsem.

Elmondhatom végzés gyanánt, hogy Debreczen jó benyomások közt hagytam el.

Rácszevi.

Magyar iparos-segédek Párisban.

Páris, april 29-kén.

Igen tisztelt szerkesztő ur! A tavaszi szép napokkal megérkezett a nyüzsgő élet is az ipar mezéjén; a gyárak és műhelyek mindinkább népesülnek, telvék vidáman fityörész, románcozat éneklő munkásokkal, kik olykor-olykor, midőn az elmult munkátlan, sanyaru tél eszükbe jut, kis rövid száru gipsz pipjokat mérgeesen ugy

arra szoritva, sűrű bodor füstötök eregetnek a levegőbe; de csakhamar előbbi vidám kedélyöket visszanyerve, határozott hangon bele esik az egyik társától imént megkezdett vig francia dalba.

A tavasz megérkezése nekünk iparosoknak mindig a legnagyobb ohajunk; szorongó szívvél szemléljük késő ősszel a fák leveleit alá hullani, gondolván, hogy az elfogyott munka után talán mi is így hullhatunk ki eddigi műhelyeinkből, s nem tudva, hogy hol virul a tél folytán számunkra egy másik. A megérkező tavasz új reménynyel tölti el a munkás keblét, előtte ez az év legszebb szaka, melyben biztos segélyforrást találhat és magát szerencsésnek nevezheti, mert a munkás az egészség után csak is az állandó munkát nevezzi szerencsének.

A tavaszi változások újabb honfitársakat hoztak körünkbe, kiknek sikerült alkalmalást nyerni; hanem több más barátunkat elszalóit körünkbe, kik kitűzött czejúkon tovább haladva, innét Londonba utaztak; de azon nem számítottunk, hogy az ottan dolgozó honfitársakat egybegyűjtve, ott is egy magyar egylet létrehozását ezközölhessék, és azt a párisiaval összehozták, ha lehetséges, a mihez alapos reményünk van már annál fogva is, mivel eddig is vannak ott honfitársaink közül vagy tizenöten, a kik Párisból utaztak oda és az itteni magyar egyletnek tagjai valának. Forrón ohajtjuk, bár valószínű derék barátink ama nemes szándoka! fűdvölőzni fogják érte öket azon iparos hazánkfai, kiknek Londonba utazva nem kell majd hinni kizsákmányozásra feléjüknek folyamodni utastársáért, hanem egyenest a londoni magyar egylethez mehetnek, melynek tagjai szives előkészítéssel fogják fogadni az újonnan érkezöket, és számukra alkalmalást keresni, mint itt Párisban történik.

Szép látni egyes tagoktól azon meleg pártolást, melylyel az itteni egylet érdeke iránt viseltetnek. Így különösen Vitti Dávid és Metykó János, kik Párisból bár elutaztak, de azért meg nem szűnnek az egyletnek tagjai maradni; s e végből havi illetékeiket egy negyed évre előre az egylet pénztárába befizették. Értendik ezen nemes adakozási készséget iparostársaim elöggé, a kik tudják, hogy midőn az iparos utnak indul utolsó munkája alatt összetakarított szerény özszege pénzével, sokszor kénytelen azé ütköyneinek egy részét potom árért áruba bocsátani, hogy az abból nyert csekély öszeggel életét fenntarthassa.

Az ide utazni ohajót iparosoknak elsorolom röviden néhány iparág mai állását: asztalosok, de csak is butor-munkások, kik elég ügyeseknek hísznek magukat, alkalmalást mindig könnyen nyerhetnek, jó kereset mellett; másrészt itt kell nekik venni; kovácsok egész nyáron kapnak munkát, az ügyes tüzi legényeket jól fizetik; bogrnárok közül, tudtommal egy magyar sincs itt, pedig könyvnyen találunk munkát, meglehető szízetés mellett, és jól kiképezhetik magokat; mászer itt is szükséges; lakatosoknak nem tanácsalando ide jönni; igen nehéz munkát találni, és ha van is, nem állandó; lakatosaink rövid idő mulva elutaznak, míg a gépészek hamarabb alkalmalhatóak, és gyakran igen jó fizetéssel; nyergesek és kárpitosok nehezen találunk állást, az előbbie csak is nyáron át silány fizetéssel, míg az utóbbinak, ha

franciául nem tud, majdnem lehetlenség munkát kapni; kocsifényezők nyáron könnyen találunk foglalkozást; ugyszintén férfi- és nőszabók is, a mint hallom, jó keresettel; sziggyártók is jól alkalmalhatóak, ugyszintén cipészek is; szűcsök csak őszfelé remélhetnek; könyvkötők bajosan kapnak munkát. Iparostársaim, a kik ide szándékoznak utazni, de előbb magokat tájékozni kívánják, folyamodjanak az itteni magyar egylethez, a mely nekik felvilágosítást miadig szivesen nyujt; elkerülhetlenül szükséges, hogy az ide utazó legálabb németül tudjon, különben nem boldogulhat. Hanem itt szükséges tudatnom minden ide kívánkozóval, hogy nem reméljen eleinte többet az egylettől, mint szives fogadtatást, és a szükséges utastást; ellenben pénzübeli segélyre még nem terjeszkedhetünk, mivel fiatal egylettünk rövid létezése alatt pénztárunk még nincs oly kedvező helyzetben, s az alapotkén kívül az a pár száz frank, mely rendelkezésünkre áll, többnyire az egylet tagjai által van igénybe véve: mert a párisi magyar egyletnek tulajnyom nagy többsége nem oly tagokból áll, kik itteni kötelességeit a szülői ersényből fedezik, hanem saját szorgalmunkra vagyunk utalva; de tudunk azért megta-karított pénzükből egy kis részt félre is tenni, hogy avval szükségesben levő honfitársainkat segíthessük és nyomasztó helyzetüket törhetőbbé tehessek; mert az itten gyakori eset, hogy egyes gyárak és műhelyekből az elkészített munka után a főlöseges munkások elbocsáttatnak, mig ellenben mások is megrendelések következtében csoportosan állítatnak b. Soknak sikerül, hogy csakhamar imént kap más műhelyben munkát, de némelyek néha hetekig is elkeresik; vagy a kór-házból kijöve még gyengélkedő állapotban vannak s nem dolgozhatnak, innen a szükség; és az ily szükségben levő honfitársainkat segíteni, egylettünknek legelső és legszebb feladata.

Az egylet centrale: *Socciété d-s Hongrois, café des Halles centrales, boulevard Sébastopol N. 17.* A viszontlalkozásig Istén önnel szerkesztő ur! — *Jedlitska Károly*, iparos-segéd.

Egyveleg.

(Kivándorlás Amerikába.) A hamburgi börze-újásq rendes rovatot vezet az onnan göző-sökön vagy vitorlás hajókon New-Yorkba szállított kivándorlókról. Ezen lap folyégyezési szerint januárban kivándoroltak 720-an, februárban 1004-en márcziusban 2946-an. Igy tehát a folyó év első negyedében összesen 4760-an költöztek át az új világrészbe.

(Van-e ördög?) Angolországban, hol az orthodoxia még imitt-amott buján tenyészik, egyik gyülekezet tagjai bevádolták papjukat, hogy pré dikációiból az ördögöt kiküzöbölte s lételét ke-reken tagadja. Az egyházi törvényszék a szabad-elvű papot kérdőre vonta, s mintbogy ez a törvényszék előtt is tagadta az ördög lételet, a ft. konzisztórium hivatala és állomásából kitiltotta. Az elítélt lelkész egyháztól ezen szavakkal bu-csuzott el: „Kegyes hallgatók, ime tehát én titek elhagyni vagyok kénytelen azért, mert az ördög lételet tagadtam. Tagadásom számos okai

közül csak azt az egyet említem, hogy ha az ördög csakugyan léteznék, már régen elvitt volna titeket a dicső konzisztóriummal együtt!”

(Naptár nélkül valamely hétnék a napját hogy lehet föl találni?) Gyakran szeretnök tudni, hogy valamely napnak a kelte, mily napra esik, mert számos esemény, szenvedés és öröm fűződik egy-egy elmult naphoz; gyakran a nap kelte tudjuk, de elfelejtettük, vajjon az csütörtök, péntek vagy tán más napon történt. — Gyakran halljuk: szeretném tudni, vajjon a 1824-ik év april 6-ka hétfőre esett-e, ismét egy másik tudni szeretnék, vajjon a 1809-ik évben május 5-ke csütörtök volt-e, és mind ennek megtudására jól keresik föl a naptárt, melyt azt nekünk megmondja. Egy ily naptár fölkeresése egészen fölöleges, mert azon körülmény, mely által a kérdésre megfelelhetünk, épen nem nehéz. — A következő szabály, melyet egyelőre csak a 19. századra alkalmazva — közők, oly egyszerű, hogy ama kérdésre a feleletet nagyon kényelmesen fejszámítás által is megtudhatjuk, és a mi gregorians idószámításunkra így szól: *Tegyinték az évszám utolsó számához egy egyszt, osszuk el 7-el és ezután csak a maradványt vegyük tekintetbe.* Ez utóbbival föl találjuk azon hét napját, a melyre a nevezett év 1-ső márcziusa esik és pedig a hétfő 1; a kedd 2; a szerda 3; a csütörtök 4; a péntek 5; a szombat 6 és a vasárnap 0 által jeletetik. — Ha például megakarjuk tudni, hogy az 1824-ik év 1-ső márcziusa mily napra esett, ily találjuk föl: $\frac{24+1}{7} = 3$ és a maradvány lesz 4, mely

azt mutatja, hogy az 1-ső márczius 1824-ben csütörtőkre esett. Ebből aztán april 6-dika, a mint fentebb említettett, nagyon könnyen megtudhatjuk, mert márcziusnak 31 napja van, és áprilisből 6 napot hozzáadva, lesz 37 nap, és ha e szám 7-tel elosztatik, a mely abban 5-ször találatik, a maradvány 2 lesz. Ezen két számmal már most a márczius hóban előforduló minden csütörtökön végig számíttva, mig e nap az 1-ső számot el nem éri. És ebből kitűnik, hogy april 6-dika pénteki nap volt. — Ha az 1809-dik év 5-dik májusnak akarnók a napját megtudni, ugy mindenekelőtt a 1809. 1-ső márcziusa 3 számot nyertünk, a mint következik. Igy $\frac{9+1}{7} = 10 = 3$, marad 3. 1809.

Év 1-ső márcziusa szerdai nap volt. Mert márcziusban 31 nap van, áprilisben 30, és 5 napot májusból véve hozzá, ez tesz 66 napot, ezt 7-el elosztva, ismét 3 lesz mint maradvány, és már most szerdától tovább számálva, pénteki napra jutunk: ily tehát 1809 ben május 5-ke pénteki nap volt. Mely napra esik 1875-ben sz. István napja? És pedig $\frac{75+1}{7} = 10 = 7$ 6 nap mint maradvány, ily már most tudjuk, hogy 1875-ben 1-ső márczius szombat leend. Junius 24-ig van azonban $\frac{31+30+31+24}{7} = \frac{116}{7}$, ez 4 nap maradványt ad, ezzel a szombati napokon végig számálva, megtudjuk, hogy az 1875-dik év 24-ik juniusi csütörtöki nap leend. És ezt egy minden év napjának megtudására lehet alkalmazni.

Vas Borona.

TÁR H Á Z.

vében híven és pontosan fel vannak jegyezve, tanulással a jövő nemzedéknek, hogy az emberiség sorását oly atya kormányozza, ki ha balkezével gyermekeit ostorozza, jobbával vigasztalását nyujtja; de feljegyeztük egyzersmind marandó emlékül, hogy magyar népünk, távol áll árva testvéreit szívből ki nem zárja.

„Ott e — kéri a lelvírő ref. lelkész — fessünk-e árnyat halánk tiszta sugarai mellé! el-küldjük-e aggodalmunk gyászszózatát öröme-nkünk hangjával vegyítve Magyarhon és Erdély nemes szívű népeihez? kérjük-e megfejlesztést egy elötlütnk rejtélyes találynak, mely ez:

„Hogyan lehetséges, hogy midőn 800 református lélek eső szavára oly készséggel, oly nagyserü segély gyűlt össze, mely, ha még teljes biztosítást nem ad is, de erős reményt mégis nyujt az éhhálál kikerülése: — ugyanakkor 8000-nyi bukovi-nai katolikus magyarországi — ép ily inségben — többszöri felszólalások dacára, ily részvétre és segélyre mind eddig nem talált?

„Mi meg vagyunk gyözödvé, hogy ennek a szomorú jelenségnek oka nem lehet a részvét és szeretet vagy áldozatkészség hiánya.

„Vajha ezen rejtélyes talány, minél hamarabb örvendetesem fejtenék meg! — Minden percznyi késedelem veszélyes! — A bukovinai buzgó katolikusok szép magyarországi az éhhálál tártoló örvényének szélén áll! — A menekülés, a legszörnyőbb inség eltávolítása csak a ti kezetekben van. Magyarhon és Erdély lelkes fia! és leányai! Oh siessetek, mig késő nem lesz.” Ed-dig az andrásfalvi levél, melyet aláírtak *Bíró Mózes* ev. h. h. lelkész és esperes, *Kántor János* bíró, *Bisák József* kurator és *Varga György* presbyter.

A levél oly hangosan s érthetőleg szól s oly keserű szemrehányást foglal magában, melyhez részünről minden további felvilágosítás fölöleges.

Távol vagyunk minden szemrehányástól; csak hangosan ismétlünk a fentebbi levél kiáltó szavát: „*Itt gyors segítségnyújtásra van szükség!*” Áldozzon mindenki tehetségét szerezni. Újabb adakozások átvételére s elküldésére e lapok szerkesztése szivesen ajánlközik.

Irodalom és művészet.

** (A Vörösmarty-szobor leleplezése körülötti költemény-pályázat) eredménye a bírálók által a következőleg döntenetett el: a 30 aranyból álló első jutalmat Udvardy Géza költeményének ítélték oda. A másodikat egy Pestről küldött mű kapta volna meg, miután azonban szerzője kijelenté, hogy csak az első jutalomra kíván pályázni: a második jutalommal Nyilas Samu harmadik helyre sorozott költeményét részesítették.

** (A képzőművészeti társulat albumlapjai) az 1865-ik évi tagok számára megjelentek. A díszes album 4 színezett könyvomatú műlapot foglal magában, melyek nemcsak a kompozitív, hanem a kivétel tekintetében is egyaránt sikerültek. Három kép, Székely Bertalan festménye után, Arany János „Ágnes asszony” című balladáját illusztrálja, a negyedik pedig Thán Mórtól, Jézus keresztiségét ábrázolja. E műlapokat köre Marasztomi József rajzolta.

** (Népek lantja) ezimel Greguss Ágosttól egy díszesen kiállított dalgyjűtemény jelent meg, mely a „Külföldi népdalok” második bővített kiadását képezi. Tartalmát spanyol, portugál, provencei, olasz, francia, norman, lengyel, ruthén, cseh, német, flamand, breton, skót, svéd, eszt. litván, új görög, arab, cserkesz, jezd, ind, malaj, madagaszi és sinai dalok teszik nagy változatossággal, melyeket a fordító a népies költészetről irt érdekes bevezetéssel mutat be. A díszesen kötött könyv ára 1 ft 30 kr.

— (Érdekes röpirat) Pesten Grill Károly kiadásában megjelent ily című röpirat: „Hasznos volna-e Pest városát körülcsonnátolni?” Irta Poroszkay Ignác, mérnök. — Ezen irat Reitter Ferencz mérnök ismeretes esatorna-tervező ellen van intézve, melyet több tekintetben károsnak tart. Ára 1 ft.

— (Erich Gusztáv kiadásában megjelent) 1) „Anglia története a forradalomig.” Irta Zichy Antal. A 148 lapra terjedő kis könyv Anglia történetének vázlatát tartalmazza a legrégebb kortól a 17-ik század elejéig. Ára 1 ft. — 2) „Mexiko Miska császárja.” Különösen és újabbkori története államszervezete, azték műveltségi története s különböző népfajaira vonatkozólag. Báró Müller I. W., Prescottt William H., Armin Th. s mások nyomán közli Szokoly Viktor. A díszesen kiállított könyv 10 különnyomatu képpel van díszítve. Ára 3 ft.

** (A „Budapesti szemle”) új folyamának XII. és XIII-dik füzeté megjelent. Tartalma: I. A bölcsészeti Magyarországon. 3-ik közlemény Erdélyi Jánostól. II. Jogtörténeti tanulmányok a magyar vármegyéek szervezeteéről. 5-ik közlemény. Botka Tivadartól. — III. A népiszkola a XIX. században. 2-ik közlem. Anglia és főgyarmatai. Laveley után Barsi. — IV. Egy angol Erdélyről. Arany Lászlótól. — V. A kamatláb Wodianer Alberttől. — VI. Irodalmi szemle. 1. Franciaország közgazdasági viszonyai. Geyer után Matlekovics. 2. Flegler Szalay Lászlórol. Első közlem. Gy. P. 3. Fox. levelezései Russeltől. 4. Kautz: Nemzetgazdaságunk és a vámpolitika. 5. Imre Sándor „Magyar irodalom története.” Gy. P. — 6. M. Tud. Akadémia. 1866. Febrúar-márczius.

— („A görög irodalom története”) című munkára előzetést hirdet Kolozsvárott Csányi Ferencz. „Hogy a munkára előzetést nyitok, — írja szerző — azon régóta érzett hiány ösztönze, melyet úgy magam, mint mások éreztünk; mert közép- és felső tanodáinkban jöllehet a régi klasszikus kor irodalmát tanítták, és az irodalmi remekek bővebb ismertetése nem szokott elmaradni, de jó segédkönyv e tekintetben nemcsak hogy hiányzott, hanem mondhatni nem volt. E munka az egész görög irodalmat könnyen megismerhetővé teszi a pedig azon nemzet irodalmát, melynek egyes jelesei előtt minden ódonasága mellett ma is meghajol a tudományos világ. Mindazonáltal e munka nemcsak kizárólag a tanuló ifjúság számára való, hanem mindazoknak is, kik a görög irodalommal megismerkedni ohajtanak; e célt a tudományos előadás mellett szem előtt tartottam, mert meggyőződésem szerint ki ne ohajtaná megismerni egy Homér, Herodot, Thucydides, Sophocles, Euripides, Aristophanes és sok mások munkáit?” A munka 10—12 8-adrétű lenvulius hóban okvetlenül megjelenik. Az előzetési pénzék azonban június 1-ig küldendők be a szerzőhöz. Előzetési ár 1 ft.

** (Lefoglalt regény.) Virághalmi Ferencz „Egy ceszreap naplója” című regényét a rendőrség lefoglalta.

** (Abaudmérgegye monographiájának) elö füzeté jelent meg Kassán. Szerzője Korponay János akadémiai lev. tag s Abauj föléveltnárnoka. E nagy mű havi füzetekben jelenik meg s egy füzet ára 30 kr.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

** (A gazdasági és kertészeti országos bazár) a vígadó épületében, a mely csinos berendezéssel bír a szemre, ép oly hasznos intézet a gazdáknak nézve. Állandó virágkiállításában a hideg és meleglázi növények nagy száma díszesen van elrendezve ezen fölül a legjelentősebb árut kaphatók is mindenemű konyhakerti és virág palántákkal egyetemben. Ezenkívül mindenemű gazdasági konyha és díszkertészeti magvak nagy tárháza látható itt, s egyszerűságra a legkisebb mennyiségtől a legnagyobbig meg is szerezhető. Van továbbá mindenemű gazdasági és kertészeti gép és eszköz s mint hasznos találmányt a gazdaságra, megemlítenk egy hernyó irtó szert, melyet e napokban a budai Horváth-kertben a föltaláló Glasz Antal nagy számú közönség tejes megelégedésére próbált meg. A díszes bazár különben mindenki által díj nélkül megtekinthető.

** (A közepdunai magyar gőzhajótársulat gőzözeinek épülése) nagy előhaladást tett Új Pesten, a fumei hajógyár telephelyén udvarán, magas állványokon készen és befestve áll már a roppant vasboroda, melyre a lemezek fognak szegeztetni, s a két hajóház orman öt fénylik már a „Fiume” és „Buda pest” név, hogy az új magyar gőzösek nevezetű fognak. A két egyenlő nagyságú hajó hossza 205 láb, szélessége 22 1/2 láb, az oldalok magassága 9 láb. — Új évkor még pusztá volt azon tér, hol az upesti Duna közvetlen partján most tágas deszkakerítés övez egy 130 láb hosszú gyárépületet, melynek falai körül immár a kohók és mülhégék füstje emelkedik, és a fumei kovácsok élénk zajja csatog föl. — A társaság e napokban egy küldöttséget bizott meg a munka előhaladásáról meggyőződést szerezni, s Gál Péter, Huszár Károly, Perczel Béla, Tavaszai Endre, gr. Wass Sámuel igazgatóság és társulati tagok a hely színén megjelenvén, örmömmel tapaszalták, hogy a gyár ez időre az építéssel már előbbre van, hogyesem a szerződés szerint magát kötelezte; úgy hogy a gőzösek teljesen kész állapotban átadása, sokkal előbb fog megtörténni mint kikötve volt, s a hajók még az idén néhány utat fognak tetheti. Szolgáljon ez a részvényeseknek is örvendetes és bizudító tudomásul.

** (A déli vasut-társulat jelenti), hogy május 2-dikától kezdve továbbí rendelkezésig, a teher-szállítások feladása fel van függesztve.

** (A losonczi vasut-társulat csüdjét), mint a lapok írják, e héten meg fognák szüntetni.

** (Az összes érczépész forgalom) a a birodalomban 1866. végén 2,323,601 fot tett.

** (Magyar borok kiszállítása.) Nehány nap előtt Pozsonybol 28,000 palack és 900 ak leg-nemesebb magyar bort indítottak utnak a mexikói udvar számára.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tudományos akadémia) mennyiségűtani és természetudományi osztályának ápril 30-ikán tartott ülésében előszór is Greguss Gyula l. tag olvasott föl egy tisztán szakbeli értekezést „A tágulás törvényéről, névszerint a viznél.” — Utána Gőnczy Pál l. tag bemutató Haszinszky Frigyes l. tag értekezését „Északi Magyarhon lombmohairól.” Ez értekezésből Gőnczy csak néhány töredéket olvasott fel, az egész az akadémia közleményeiben fog megjelenni. — E két értekezés után összes ülés következett. — A holnapi ülésben Ipolyi Arnold és Kautz Gyula fognak főolvassásokat tartani, ez utóbbi „A képviselői államról, az újabb politika elvei szerint.”

** (A pesti tornaegylet) erőlyesen működik az egylet végleges szervezete. A választmány közelebb tárgyalás alá vette a szakbizottmányok munkálatait a házi, ügyviteli s egyéb rendszabályokról. Az első ülésben, melyben gr. Székely Ödön elnökölt, az alakulási ünnepre nézve is intézkedéseket tettek. Ezek szerint az ünnepély a pávaszigeten tartatik meg s valószínűleg pünkösd vasárnapján. Hogy az egylet az alkalommal minél díszesebben jelenhessék meg, gr. Székely Ödön egyleti zászló szerződés indítványozá, melyhez legelőbb is ö maga 50 ftal járult.

** (Az írói segélyegylet) 1865-dik évi utolsó évnyegyedének számadása megjelent. Bevélt volt

ez évnyegyedben 41,344 ft. 60 kr., az elébbeni évnyegyedben maradt pénztári maradvánnyal 42,829 ft. 75 kr.; kiadás segélyezésre, kezelésre és adóra 42,362 ft. 65 kr. Pénztári készlet marad tehát 467 ft. 10 kr. Közelebb három új alapítót is mutattak be, Majláth György főkanzellárt, az elhunyt gr. Nemes Ábrahámot és Tolcsvai Nagy Gedeont, egyenkint 200 ftal.

— (Az első magyar általános bizutisító társaság) ez évi rendes közgyűlése májushó 30-án délután 3 órakor, a társaságnak saját házában, fog megtartatni, melyre a t. cz. részvényesek — személyesen vagy meghatalmazottjaik által leendő megjelensere tisztelettel fölkeretnek. E közgyűlés tárgyai lesznek: 1. Az igazgatóság, a társaság állásáról s az 1865. évi üzletről szóló jelentés, 2. a számvizsgáló bizottmány által átvizsgált zárszámla előterjesztése. 2. Az alapszabályok illető szakaszainak rendelkezése szerinti választások. 3. A választmány által javaslatba hozandó tárgyak fölötti tanácskozás. A részvényesek által netalan teendő javaslatok indítványáról az alapszabályok 61. §-a rendelkezik.

** (A pest-újpesti közúti vaspályatársaság) f. év apr. utolsó napján tartá meg közgyűlést. A pálya kitépése 149,216 ft. 27 krt. vett igénybe, 70,783 ft. 73 krral kevesebbet, mint az tervezve volt. A vaspályát folyó évi június hóban nyitják meg, a közgyűlés továbbá egyhangulag elhatározta, hogy Pestről a városligetbe a keresepi uton át szárnyonalat épít és később egy másik szárnyonalat a losonczi vasut indóházához, a mint át fog adatni a közlekedésnek. Végül az igazgatóság megbízott, hogy a pesti és budai indóházak összekötése tárgyában a szükséges előmunkálatokat és tárgyalásokat fejjeze be, s az eredményt terjessze a legközelebbi közgyűlés elé.

** (A tiszta-melléki vasut-társulat) ápril 20-án tartá meg Bécsben közgyűlést. Az 1865-dik évi tiszta jövedelem 1,596,643 ft. 92 krból áll, mi a megállapított alapfoké 3.75 száztozájának felel meg, 0.8-el több, mint 1864-ben.

** (Az iglói takarékpénztár) üzletforgalmának 1865-ről megjelent kimutatása szerint az összes forgalom 1,852,825 ft. 23 kr. volt. A mérleg és vagyon kimutatás 604,727 ft. 99 kr. öszszegzet mutat. Az összes jövedelem kimutatás 45,003 ft. 25 krt tesz.

** (A Pesten alakuló izraelita nőegylet) gyorsan emelkedik. Eddig 58 hölgy mint alapító befizetett 13,600 frtot, 752 rendes évi tag 5255 fot, ajándékképpen pedig 1206 frt folyt az egylet pénztárába.

Mi újság?

** (O Felsegének Pestre jövetele) a lóversenyek ideje alatt annyira valószínű, hogy az ünnepélyes fogadás iránt már folynak is az előkészületek. A polgári választmány ünnepi bizottmánya ülést tartott e tárgyban s abban állapottak meg, hogy a legfelsőbb bevonulás most nem a marokkói és furdó, hanem a Desk Ferencz-utcán (előbb nagy hid-utca) át történik. Ö Felsegének tiszteletré továbbá a városligetben nagy májusi népünnepet rendeznek, mely alkalommal a Felsegek számára külön díszsátort állíttak föl. Ö Felsegek végül meg fognak kéretni, hogy az újonnan építendő ferenczvárosi templom alapkövét letenni méltóztatának, mint a melynek fővédnökségét császárné Ö Felsege sziveskedt elvállalni. — Bécsi hír szerint azonban Ö Felsege a császár és császárné balaton-fürdői útjára nézve változások jöttek közbe, s a Felsegek Asszony ez évben nem látogatandja meg a nevezet furdót. Beyer kormánytanácsos, ki a rendezés vezetésevel megbízva, e miatt Furdóról már visszahívtott. Császárné Ö Felsege május hóban Schönbrunnban fog időzni s júniusban Rudolf főherczeg és Gizela főherczegnővel együtt Ischbe menend.

** (Az alsóház alakulása, gr. Andrássy Gyula), ki, mint tudva van, a föllirat átnyújtása végett közelebről Bécsben járt, e hó 1-én este érkezett Pestre vissza.

** (Bizalmi nyilatkozat.) Derecske város 40 tagból álló képviselő-testülete Deák Ferenczhez bizalmi és hálányilatkozatot intézett.

** (Egy erélyle Petőfityöl.) A Kisfaludy-társaság legutóbbi gyűlése alkalmával Szász Károly egy érdekes ajándékkal szaporította a társulat irói erélyle-gyűjteményét. Ugyanis egy fakó strucz-tollat adott át, melyet 1848-ban Petőfi vísel Szabadszálláson, hol mint köztjelölt lépett föl. E toll akkor vörös volt, s Szabadszálláson maradt, honnan most a legméltóbb helyre juttaták.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 18-dik számához 1866.

** (Lónyay Menyhértnek) az akadémia másodelnökévé lett megválasztása, legfelsőbb helyen is megerősítetett.

** (Balassa tandrt) a bécsi egyetem sebészitárszékével kínálták meg, de ö, ismert hazafiságával, el nem fogadta a különben megtisztelő ajánlatot.

** (Képviselő-választás Erdélyben.) Borbándon, Alsó-Fehérmegyében Boer János választott meg képviselővé több mint 300 szavazattal, Azentie ellenében, a ki csak 49 szavazatot kapott.

** (A pesti díktart ügyében) a szerződés egyes pontjai a társulat és a város közt végleg megállapítván, a szerződés apr. 25-iken aláíratott. A teleknek 30 évre terjedő használata a szerződés aláírásától kezdődik.

** (A császárfürdőben a kedvelt nyári táncvigalmak) az idén is meg fognak tartani. Az első, hirt szerint e hó 23-ikán lesz.

** (A Szép juhászúhoz), a budai hegyek e legkedvesebb pontjához május 6-dikától kezdve a budai lánchid-térrel társaskocsi fognak rendszeren közlekedni.

** (Kazinczy Ferencz széphalmi lakának) ügyében Homonnáról Matolay Viktor nyilt levelet intéz az akadémia elnökségéhez, melyben kossorus költőnk egykori lakhelye épentartását emlékeztetbe hozza azon választmányának, mely annak idején ez iránt megbizva volt. Az e czélre megállapított terv szerint annak idején a lak szétbontatván, abból csak két szobát hagytak meg, ezeket ideiglenesen gyöngye tetővel befódtették, s ilyen állapotban van az 2—3 év óta. A fennmaradt két szobának egyik fala legközelebb bedőlött, s ha az építést maholnap meg nem kezdik, fölnt lehet tőle, hogy az újítás — a többi falak is bedőlhetnek — lehetetlenné válik, s helyébe hiába építenek újat, mert az már nem Kazinczynek valóaságos két lakszobája lenne. Sajnálatos volna, ha e lak épen most pusztalna el, mikor annak megörökítését a magyar nemzet megbizása folytán a tud. akadémia egy választmánya vette gondoskodás alá.

** (Pusztulandó vár.) Nagyváradról írják, hogy az egykor oly híres vár még fennálló bástyaikat a város le fogja romboltatni, sánchezelyet betölti, s házhelyeknek osztja ki. Egyedül a nagy négyesűző tömör épület marad meg, mint katonasági laktanya. A bástyákból nyerendő kövekből és téglákból aztán egy nagy kőhidat építenék a Körösre, hogy a kettős várost az eddigi két fahid mellett egy szilárd és állandó kőhid kösse össze a közlekedés nagy előnyére.

— (Nagy-Körösön) május első napján, a Székényi-kertben, a fürdőintézet részvényes tagjai, régi szokás szerint, a természet ünnepét közbél s régi pohárköszöntésekkel ülték meg; midőn bukovinai szenedev honfirsainak részére, Gubody Gedeon és Farkas Elek indítványá folytán 42 ft. gyűlt össze. Ugyanez alkalommal Losonczy László, a város főjegyzője által felkérve, egyik, ez ünnepegyre készítet s köztetésével fogadott költeményét szavala el, melynek végzoraí így hangzanak:

Szép remények közt derült
Május első napja ránk,
Oh, tekintis le nemzetünkre!
Népek atyja, szent atyánk!
Elvonultán a vitarnak!
Légyen áldás e hazán;
Szébb jövendőt a magyarnak,
Annyi kinos év után! —
** (Mészint nyomda.) A máramarosi államnyomda, működését megszüntette. E hírrel a „Máramaros” című lap is összefüggésben van, melynek megjelenése az által bizonytalan időre

fél van függesztve. E lapot ugyanis az említett nyomdában állították ki, s minthogy a nyomdát most megszüntették, a lap megjelenése is gátolva van. Anonban új nyomda föllállításáról már gondoskodnak, a midőn a „Máramaros” is folytatni fogja pályáját.

** (Katonai orvosok szaporitása.) Miután a hadsereg egy részének hadilábra állítása a tábori orvosok számának növelését szükségesé teszi, egy legújabbban megjelent hivatalos rendelet azt határozta, hogy polgári állású orvosok is alkalmazhatatnak a hadseregnél. A főbb feltételek következők: az orvosi tudományok és sebészeti tudorai valóaságos főorvosi rangot kapnak; sebészeti al-orvosi ranggal alkalmaztatnak; a főorvosok belépésükkor 200, alorvosok 140 forint tiszteletdíjat kapnak, azonfelül a szokott felszerelési illeket; midőn hivatalos ügyködésben járnak el, öt, illelogé három forint napi díjat huznak; ha szolgálat közben életüket veszítik, özvegyeik és árvaik kegyelem adományt kapnak.

** (Halálhír.) Kővér János septemvir, végelgyengülés következtében május 1-jén meghalt Pesten 70 éves korában. Béke hvamaira!

— (Halálhír.) Bácsmegeyéből Nemes Militáról azon szomorú hír veszuék, hogy egy nagy reményű ifju, Körmenty Károly, negyed éves jogász, kinek neve már az irodalomban is kedvezően szerepelt, élete 24-ik évében, édes atyja ronkoni és barátjai nagy fájdalomra, apr. 22-én meghalt. A boldogultnak e lapokban is megjelent néhány műve, melyek egy nagyra törekvő, nemes és tiszta lélekéről tettek tanuságot. Utolsó műve, „hattyudala” is beküldetett hozzánk, melyet egyik közelebbi számunkban fogunk közzé tenni. Béke és áldás lebegezen az elhunyt porai felett!

— (Adakozás.) Inséggel küzdő bukovinai magyar testvéreink fölségelésére a Vasárn. Ujság szerkesztőségéhez beküldetett:

XII. közlés: B. Csabáról Láng György és neje 5 ft. — Csabokáról Szontagh Mátyás 10 ft. — Pestről Fuchs Rudolf 3 ft. — Borsról többen Csontos Imre által 6 ft. — Kis-Csányról többen Szalay Antal lelkész által 4 ft. — Kis-Totfaluról Bódis Gábor tanító 1 ft. — Pestről özv. F. M.-né 5 forint.
Összesen 34 ft.
Az eddigi I.—XI. közlésekkel együtt begyűlt összesen 1074 ft. 31 kr., 2 db. cs. arany, 3 db. kétförintos tallér, 1 db. egyftos és 4 db. ezüzt huszas.
(Az egyes adakozók: Borsos: Daróczi János lelkész és neje 1 ft. 50 kr., Martinyák Mátyás és neje 1 ft. 50 kr., Csontos Imre és neje 1 ft. 50 kr., Bors község 1 ft., Elek Károly 5 ft. kr. — Kis-Csányon: Szalay Antal lelkész 2 ft., Kis-Csányi egyház 70 kr., s az ápril 1-én konfirmált követhető fluk és leányok: Hegedüs János 20 kr., Varga Samu 10 kr., Varga Orb. Samu 10 kr., Tamás János 10 kr., Zsigmond János 10 kr., Jakab Rebi 10 kr., Lukács Juli 10 kr., Peti Erzi 10 kr., Vörös Robi 10 kr., Nagy Rebi 10 kr., Török Juli 10 kr., Margit Juli 10 kr.)

Nemzeti színház.

Péntek, apr. 27. „Lear Király.” Dráma 5 felv. Shakspeare után ford. Egressy Gábor és Vajda P.
Szombat, apr. 28. „Dinorah,” vagy A ploermélti bucsu.” Vig. opera 3 felv. Zenéje Meyerbeertől.

Vasárnap, apr. 29. „A párisi szegények” dráma 7 felv. Brisebarre és Nus után francziából ford. Radnótfy Sámuel.
Hétfő, apr. 30. „Az utolsó levél.” Francia vigjáték 4 felvonásban.

Kedd, máj. 1. „Az afrikai nő.” Opera 5 felv. Zenéje Meyerbeertől.

HETI-NAPTÁR.

Table with 4 columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és Protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, and Hold. Rows include dates from 6th of May to 12th of May with details on moon phases and days of the week.

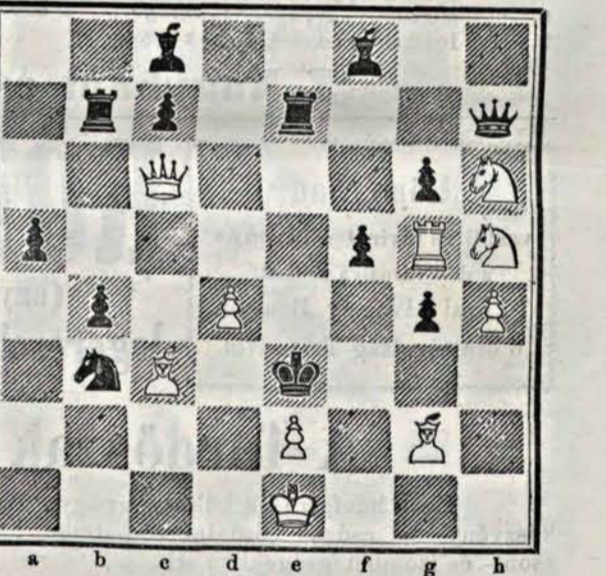
Szerda, máj. 2. „Béldi Pál.” Dráma 5 felv. Irta Szigligeti.
Csütörtök, máj. 3. Mányik Ernesztina első föllépteül „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Gounod.

Szerkesztői mondanivaló.

8227. Debreczen. K. K. A rajzot köszönettel fogadtuk s épen oly érdekesül várjuk a debreczeni országos gazdasági intézetet illető rajzokat is. A régebben küldött arcképek régóta várják társaságban a kiszabadulást. Még pedig onnan várják az utlevéleket.
8228. M. Vasárhely. G. L. A tavasz boldta nézetünk szerint is igen kedvelő volna a ezek közlése. Azon vagynk, hogy a rendelkezésünkre álló tárgysorozat se álljon utjában.
8229. Vadkert S. B. A tudósítás a mi czelejnkra nagyon hosszu s igen helyi érdeku.
8230. 1849. Mindkét levele igen rövid a válasz, a mint már előszóval el volt mondva. De azért még fogjuk kérdezni az illető orakulumot.
8231. Kajdaes. Cs. Zs. A tárgyat nem fűzhetjük tovább. Több e tárgy beküldött ezikkel együtt elküldött egyenesen az illeto helyre. — A nagyobb értekezés megjött.
8232. Daru Beneze. A zombori mükedvelők nemes igyekzetét mi is méltányolva ismerjük el.
8233. T. Tarján. E. A. P. U. melléklete, az „Országgy. Beszédár” nem hiányos. Az állítólag hiányzó 4 lapot (97—100) a legf. kir. leiratra készült alsóházi választmányi javaslat képezi, mely mint a „Beszédár” 7-ik (7/4) ike külön mellékletben szintén széküldetett, de technikai akadályoknál fogva lapszámolás nélkül. Reméljük, hogy a P. U. minden olvasója így fogja fel a dolgot.

SAKKJÁTÉK.

331-dik sz. f. — Gróf Pongrácz Arnoldtól (Nagy-Szombatban).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 326-dik számú feladvány megfejtése. (Czenthe Józseftől, Miskolczon.)

Világos. Sötét.
1. Bd8—e8 . . . . . Kc5—e4 A)
2. He7—d5 . . . . . Kc4—d5;
3. Bf3—f3mat.
Világos. A) Sötét. Világos. B) Sötét.
1. . . . . f6—f5 B) 1. . . . . tész. sz.
2. Bf3—f5;+ e6—f5; 2. Bf3—f5+ e6—f5;
3. He7—d5mat. 3. He7—d5mat.

Helyesen fejtették meg. Vaspróbrében: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pozsonyban: Csery Gábor. — Debreczenben: Z. I. és F. B. — T. Abádon: Weisz A. — Eperjesen: Bröss Károly. — Veszprémben: Terray Pál. — Pesten: Rakovszky-Vagyon Judit.

TARTALOM.

Stroszmayer József, diakovári püspök (arckép). — Vörösmarty Mihály emlékezete. — Az erdélyi szászok (vége) (képpel). — A „Vörösmarty-ter” és főpász Székes-Fehérvárott (ké képpel). — Az előítélet hatalma. — A szellemi élet központosság és decentralisatija. — Debreczen egy dunántúli előtt. — Magyar iparos-segédék Párisban. — Egyveleg. — Tárház: A bukovinai magyarok insége. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Adakozások. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

HIRDETÉSEK.

Az első magyar SELYEM- ÉS NEMEZ-KALAP GYÁRI-RAKTÁRÁBÓL Skriván Venczel PESTEN.

1628 (2-3)

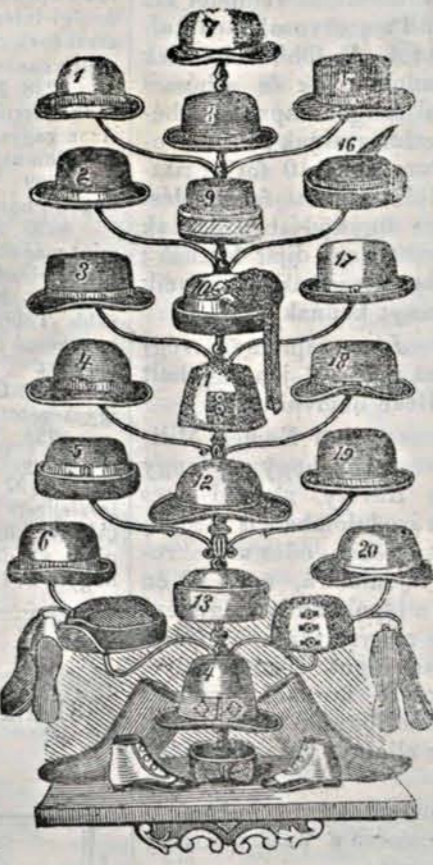
Főraktár: kigyó-tér. Gyári helyiség: stáció-utca 34. szám alatt.

Nagy választéku raktár, mindennemű selyem- és nemezkalapokból, urak, hölgyek és gyermekek számára, saját és külföldi gyártmányok, kelme-vadász-kalapok, hazai- és vadászcipők, kucsmák, nyakkendők, uti-nemez-topánkák, ugyancsak nemez-czipők bőrtalpal, papucskok és egészségi nemezkalapok.

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendéseknél a mellette álló számok pontos kitelése mellett, még a kalapok árát, színeit és a fejnyagyságot megjegyezni kérjük.

Kalapok, festés, tisztítás vagy dívatosítás végett a legnagyobb készséggel elfogadhatók és gyorsan elkészíttetnek.

1. szám legújabb forma, egész kemény, fekete vagy szürke színben 3, 4-5 ftig, széles karimával, egészen lágy, fekete vagy szürke színű 3, 4-5 ftig, kemény, fekete vagy szürke színben 2 ft. 50 kr., 3-5 ftig.
2. " egész kemény vagy szürke színben 2 ft. 50 kr., 3-5 ftig.
3. " félkemény vagy szürke színben selyemmel bélelve 2 ft. 50 kr. 3, 4-4 ft. 50 kr., selyem- és bársonnyal kevert 4 ft. 50 kr., 5 ftig, legfinomabb 6 ft., nem bakeritve 2 ft. 5) kr., 3-4 ftig.
4. " félkemény vagy egész lágy, fekete és szürke színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig. félkemény vagy egész lágy 2 ft. 50 kr., egész 3-4 ft. 50 krig.
5. " félkemény vagy egész lágy 3-5 ftig, inaskalpag fekete kemény 3, 4, 5, 6 ft.

10. szám kocsikalap csak feketén és kemény 2 ft. 50 kr., 3-6 ftig.
  11. " Kucsma 2 ft. 50 kr., finom Astrakán 5 ft., Persian 5, 6-8 ftig.
  12. " Kalapok tiszt. papok számára egyszerű 4-5 ftig, selyem-nemezéből finom 5-6 ft.
  13. " Egész lágy, fekete 3, 3 ft. 50 kr., 4 ftig, szürke 2 ft. 50 kr., 3-4 ftig, zöld 4 ft., barna 2 ft. 50 kr., 3 ft. 50 krig.
  14. " Vadász-kalap kelmeből szürke, zöld bekerítve egész lágy, stíjerforma, finomul felcsúfírtva 6 ft., szürke nemezéből 3, 4-5 ftig, zöld nemezéből 3, 4-5 ftig.
  15. " Selyem-kalap fekete kemény 3, 4-5 ft. 50 krig.
  16. " Selyem-kalap fekete kemény 3, 4-5 ft. 50 krig.
  17. " fekete és szürke félkemény, egész lágy 3, 4-5 ft.
  18. " egész kemény, fekete csak 3, 4-5 ft.
  19. " fekete félkemény, egész lágy 4-5 ft.
  20. " Utazó forma, széles, lágy vagy félkemény, világ-szürke, sötét-zöld, vagy fekete 2 ft. 50 kr. 3-5 ft.
- Gyermek-kalapok kaphatók, 4. számú egész kemény, fekete kockás szalaggal, vörös, fekete vagy fehér 2 ft. 90 kr., 3 ft. 50 kr. 5. számú fekete vagy szürke, selyem vagy bársonnyal felkötve 3 ftig, vékony szálaggal 2 ft., 2 ft. 50 kr. 3 ftig. 7. számú fekete vagy szürke 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft. Legkisebb gyermekek számára felálló karimával fekete vagy szürke 2 ft. 50 kr., 3 ft., színt olyankor tiszta fehér 5-6 ftig.

Nagybani és darabonkinti eladás.

„Römerbad“

vasúti és távirati állomás a déli vaspálya mellett. 10 órai távolság Bécsből. 6 óra távolság Triestből.

RÖMERBAD

(ugynevezett stíriai Gastein) legerősebb havasi hév-források 30° R.

Nagy, különféle mérsékletű vízmedence, kád- és szuhanyfürdők, savó- és ásványvizek, Table d'hôte, balok, hangversenyek, könyvtár, újságok stb.

A fürdőszak kezdete május 1-jén.

Ezen hévforrások különös gyógyerővel bírnak elgyengülés-, tehetetlenség-, zsalák- (neuralgiae), görcs-, közhvény- és csúszos bántalmak esetében; továbbá: női betegségekben, szabálytalan havi tisztulás-, fekély-, csont- és izombetegségekben stb.

Az árak igen mérsékelték. Butorozott szobák 30 krtól és feljebb, május és szeptember hónap 1/3 olcsóbb. Mint fürdői orvos dr. BUNZEL E. ur, a bécsi orvosi egyetem tagja működik.

Részletes programok és árazabályok a „Römerbad igazgatósága által rendelkezhetők meg Steiermarkban“, s melyek ingyért szolgáltatnak ki. 1630 (2-3)

STOLP KÁROLY

könyvkereskedésében Pesten (váczi-utca 7-ik szám) megjelentek, és a hirdetések ár beküldése után azonnal kaphatók:

A szolgabírák és megyei esküdtek hatásköre és teendői.

1614 (2-3)

Törvénykezési, közigazgatási, váltói, rendőrfenyítési ügyekben, irománypéldákkal betűrendben.

Írta KASSAY ADOLF.

Ára 1 ft. 60 kr.

A községi elöljárók hatásköre és teendői.

Törvénykezési s közigazgatási tekintetben, irománypéldákkal.

Írta KASSAY ADOLF.

Ára 1 ft. 40 kr.

Nélkülözhetlen kézikönyvek.

Szolgabírák, esküdtek, községi elöljárók. Jegyzők és mind azok számára, kik bíraskodási eljárással foglalkoznak.

Harkányi gyógyfürdő-megnyitás.

Baranyamegye e kies fekvésű fürdője folyó év május 1-én megnyitják, s a fürdő-idényt tart szeptember hó 10-éig.

Természeti hőfoka 35-40° R.; vegyalkatrészeire nézve az égvényes sós-kénés gyógyviziek osztályába soroztatik, jód s földi-olaj tartalommal.

E magas természeti hőfok, s a vegyi alkotórészek e szerencsés vegyületeknek köszönheti, hogy nemcsak edes honunk, hanem a külföld első rangú fürdői közé tartozik, mert leginkább oly bajok ellen van a fürdő javalva, melyek legnagyobb roncsolásokat képesek az emberi szervezetben véghez vinni. S e betegségek a közhvény, a csúsz, az aranyéri bántalmak, görvéllyör, idült bőrbetegségek, női bajok, fehér folyás, magtalanság; mindenféle keményedések, dugulások, ugyint: máj-, lép-, fodor-mirigykeményedések, külérőszaklót támadt sebek s fekélyek, különösen lábfelekéyek, higanykór. Ellenjavaltatik ellenben mindennemű tüdőbajokban, sápkórban, vízibetegségben, bajakórban.

Hogy a beteg üdülésére szükséges szórakozást főtálatlja, mindenről gondoskodva van. — A fürdőépületek egy sétány közepén vannak, hol naponként reggeli 7-9-ig s délutáni 5-7-ig Sarkóczy Ferencz közkezdésséggel ismert pesti, 12 személyből álló zenetársasága mulattatja a közönséget. A díszes társalgóterem mindig nyitva van a vendégek társalgására, hol szintén az egész idény alatt, vasárnaponként délutáni 4-8-ig rögtönzött táncmulatság tartatik.

A konyha a lehető legjobb, a bérlet által egy jó szakács van szerződötve, ki már 8-ad évi ittlé alatt elegendőleg megmutatá, hogy mind a betegek, mind az inyenczek minden igényeit képes kielégíteni.

A gőzhajó mind alulról, mind felülről naponként jön Mohácsra, honnan vaspálya visz Villányba, s innen a fürdő két órajárányi.

Alulról fűrdőorvos az egész fűrdőidény alatt szakadatlanul e fűrdőben tartózkodik, s egész készséggel ad orvosi tanácsokat a hozzá folyamodóknak, mind a fűrdőt, mind az életmódot illetőleg.

Siklós, aprilis hó 16-án 1866. 1619 (3-3)

Házeladás vagy bérbeadás.

Pest szabad kir. városához egy órányira a Duna kisebb ágá mellett fekvő Soroksár mezővárosában — melynek postahivatala, országos és betivásárai vannak — egy jól épült és jó karban levő, tűz- és vízármentes ház, tágas udvarral, mintegy 500 □ öles házi-konyha- és gyümölcsös kerttel, az udvarán jó és bő vízzel kúttal, e házhoz tartozó 2-szerős kerttel, és 8 db. külső földkelekkel együtt örök áron eladandó, vagy pedig a legközelebbi Jakab naptól kezdve több évre bérbe adandó.

E ház 6 szobát, 2 konyhát, 1 kamrát, istállót, kocsiszint és egy nagy kőpincézt foglal magában, tehát úri családnak vagy nagyobb üzletet folytató iparosnak teljes kényelmet nyújt.

A feltételekről értekezhetni alólrít tulajdonosnál személyesen Alsó-Némediben, vagy Soroksárra czimzendő bérmentes levelek által.

1634 (1-2) Kaszap Antal.

KUGLER ADOLF

könyvtárusnál Pesten (a Dorottya-utczában) megjelentek, s általa mindenütt kaphatók:

ALBRECHT, E. F. orvostudor.

Az ember és neme, vagy felvilágosítás a term. szellem, term. eszt., s nemi élvezet kormányzása, a fogamzás sat felől. — A legújabb tapasztalatokkal a meggyengült nemzeti tehetség helyreállításáról, s az önfertőzés, magkiömlés és fehérfolyás alapos gyógyításáról. — Ára 75 ujkr.

ALBRECHT, orvostudor. A nők fizikai és betegségei. Tanulmányos könyv anyák és hajadonok számára a havitisztulás első beállításáról, s a szépennek azok körülü betegségeiről. A fehér folyásról sat. — Ára 80 ujkr.

RIEHD, R. orvostudor. Megijodás a meggyengült idegrendszernek, vagy alapos gyógyítás titkos ifjúkori bűnöknek és kiesspongaságnak. Ára 80 ujkr.

SIEMON, orvostudor. A sérvek gyökeres gyógyítása, vagy a sérvek és hidlédő részek orvoslási módja. Függelékül: a szdbántal. makról, hassorulásról és aranyérről. Ára 80 ujkr. 1629 (1-3)

Hirdetmény.

A mezőtúri, szolnoki országúthán, közvetlen a vasúti indóház szomszédságában, pusztá Pón fekvő Csali nevű cserda s meléképületei, a hozzá csatolt italmérsi joggal és 40 hold I. osztályu szántófölddel a közbirtokosság által eladtni határozottat, melyre árverési határidőül f. év június 12-ik nap d. u. 3 órája a helyszínére tüztetik ki.

Az árverelmi akarók magok: 1500 ft. o. é. bánatpénzzel lésásk el.

Alulírottal az eladási feltételek felől postán bérmentve, vagy szóval pusztá Pón értekezhetni. 1623 (1-3) U. p. Mező-Túr. JÓSA JÁNOS mint meghatalmazott.

MICSEI ÉS TÁRSA
Szalmakalap-gyára
PESTEN
1866-
BÉCSBEN.
DIVAT.
Hölgy-szalmakalapot

FÜLÉS LEANYKALAPOK

1. Erzsébet.
2. Csalmá.
3. Csalmá.
4. Szekely.
5. Szepes.
6. Lenke.
7. Kortés.
8. Kornis.
9. Jida.
10. Brabant.
11. Tory.
12. Elsa.
13. Regatta.
14. Salika.
15. Csonakda.
16. Caprice.
17. Napoleon.
18. Capotte.
19. Tisza.
20. Tisza.
21. Kemény.
22. Zala.
23. Zala.
24. Országgyűlés.
25. Fáy.
26. Hortobágy.
27. Box.
28. Matróz.

RAKTÁR.
váczi-utca. Nádor.
NACYBANI-RAKTÁR ÉS IRODA.
váczi-és szabáros-utca sarkán 1. emelet.
BÉCSBEN:
Lipótváros. Taborstrasse 330.

RUSZ K. 1685 (1)

Posta-küldemények 15 frton alul nem eszközölhetők.

Előfizetési fölhívás

KÉPES UJSÁG

1866. ápril — szeptemberi folyamára.

Alulírottak arra egyesültünk, hogy valódi népies, azaz minden ízében magyar, és egyszerű, de tanulságosan mulattató lapot adjunk a nép kezébe. Igyekeznünk fogunk a „Képes Ujság“-ban lehetőleg mindent közölni, a mi a magyar embert érdekelheti, és a miből magyar ember tanulhat. Iparkodunk lépést tartani a külfölddel, azonban ezélt csak úgy érhetünk, ha a magyar közönség is lépést tart vele, és tümegesen partolja oleo népies lapunkat, melynek árat oly oleósra szabtuk, hogy e tekintetben egy magyar lap sem versenyezhet vele.

Lapunkban mekerintjük a világ nagyobb eseményeit, különös figyelemmel kísérjük az országgyűlést és az ország többi dolgait, minden számunkban

hozunk komoly cikkeket, az „Épség, egészség“ rovatban ismertetést a betegségekrol s azok gyógyítása módját, országgyűlési híreket, mulattató elbeszélést, népies mulatságok leírását, oleo könyvek és históriák ism. rítéséit, v. r. esen krónikát az ország dolgairól György deákól, sok apró mulattató és közhasznu cikket, és számos képet.

Eddigi előfizetőinket bizalommal kérjük, szíveskedjenek ismerősiket lapunkra följelmezteni és előfizetésre buzdítani.

Heckenast Gusztáv, mint kiadó. György deák, mint főszerkesztő. Hajnik Károly, mint szerkesztő.

A „Képes Ujság“ megjelen minden hónap 1-ső és 16-ik napján, 32 nagy nyolc-azadrét basabon, számos képpel, közhasznu és mulattató tartalommal. — Efvolyama októberben kezdődik;

előfizetési ára félévré csak 1 forint o. é.

Teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk, és e szerint ez éfvolyam 1. számától fogva folyvást előfizethetni lehet 2 forintjával egész évre. — Tíz előfizetésre egy ingyempéldány jár. — Az előfizetési pénzeket bérmentesen kérjük küldeni

A „Képes Ujság“ kiadó-hivatalához, (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt). **

Minden gyomorhaj és váltólázban szenvedőknek nagyon ajánlandó

DR. PEARCE EDW. 1502 (12-12)

szabadalmazott

GYOMORSZESZE

(Magen-Essenz)

mint kitűnő segédszer, egymint: elromlott gyomor, étvágyhiány, gyomor-émiyég, rögzött gyomorgyengeség és ros z emésztés, savanyképzés, gyomoréteés, felhúvódás, gyomorgörés, fejfájás (ha t. i. ez a gyomorból származik), váltóláz stb. ellen.

Főraktár egész Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tót- és Dalmátországra nézve:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt, kilhez mindazon vidéki gyógyszerészek urak, kik raktárt kívannak atvallalni, sziveskedjenek fordulni.

BÉCSRE és a többi koronaországokra nézve a főraktár WEISS JÓZSEF gyógyszerésznél létezik Bécsben, Tuchlauben Nr. 27.

Azokon kívül még léteznek raktárak következők gyógyszerészek uraknál:

Aradon: Szarka János.	Jászkan: Ody Károly.	Pozsonyban: Piszatory B.
Bán: Bartovics István.	Jolsvan: Maléter Béla.	Schneeberger D.
Bátaszéken: Pasch Lajos.	Kolozsvárt: Hinez D. és Wolff János.	Rimaszombatban: Hamaljár K.
Brassóban: Stiehlér Ede „a főher templomhoz”.	Lugoson: Kronetter F.	Rosnyón: Posch J. J.
Császán: Bentáth Fiedl.	Magyar-Óvart: Sziklay Antal.	Sárobagardon: Trastyánszki Károly.
Cziczren: Vekerle János.	Makón: Nagy Adolf.	Szegeden: Aigner Károly és Meák Gyula.
Debreczenben: Borsos F.	Miskolczon: Balogh Istv.	Szent-Miklóson: Haluska Péter.
Egerben: Ertinger Ignác.	Modoson: Jezovits Zsigmond.	Szénér-Varallyan: Gerber Ödön.
Eszéken: Karolovics M. és Deszátly István.	Monoron: Demtsa Konstantin.	Szikszón: Aichmann Józ.
Daruvár-fürdőben: Kuschevitch A. L.	Munkácson: Gottier Lip.	Temesvárt: Poehér J. E.
Göllnitzben: Brujmann K. Ede.	Nagy-Laken: Lenhard J.	Tokajban: Krötzer Ágost.
Gyöngyösön: Koczianovich J.	Nagy-Mihályban: Czibur Bertalan.	Tornallyan: Liphay J.
Győrött: Némethy Pál.	Naszdoban (Szlavoniában): Meryik András.	Ungváron: Bene L.
Hajdú-Borogon: Tanács Mihály.	Oroszban: Székány Istv.	Uj-Banyán: Nickel Ödön.
Hitekon: László Frigyes.	Pécsett: Nendwich Vilh.	Varasdon: Lellis Ede.
Janosházban: Kossa Guszt.		Zagrabban: Mittelbach Za.
- Ára egy üvegesnek, használati utasítással együtt, 1 forint.
Postán küldve a pakolásért 20 kr. több.

Isméti eladókknak illendő engedék adatik.

(1866. évszak.)

1584 (3-3)

Főszétküldése természetes ásványvizek és forrasi terményeknek.

Van szerencsénk ezennel tisztelettel jelenteni, hogy raktárunk Bécsben Stadt, Maximilianstrasse 5. sz. a. létezik s minden hozzánk érkező megrendelések általunk gyorsan, pontosan s a legolcsóbbért teljesítetnek. Herceg Raundits, herceg Lobkovitz-féle ipar- s kereskedelmi igazgatósága Bilinben — Knoll és Mattoni ásványvizek szétküldési igazgatósága Karlsbadban — ásványvizek-igazgatósága Eger-Franzenbadban — báró Neuberger János-féle források igazgatósága Güssübl-ben — források intézése Marienbadban — községi keserűvízforrás igazgatósága Püllna-ban.

Főraktár Bécsben Knoll és Mattoni-nál Stadt, Maximilianstrasse 5. sz. a.

Első Rákos-Palotai

ÁSVÁNY-GYÓGYFORRÁS.

Az itteni orvos urak által szerzett tapasztalatok folytán, valamint

BALASSA J.

egyetemi tanár és udvari tanácsos ur,

nem különben RÓZSAY JÓZSEF főorvos ur által eszközölt kísérletek alapján, az első Rákos-Palotai gyógyforrás "következő betegségekben használtatott a legjobb sikerrel, egymint: 1. Az emésztő szervek zavart működésénél. 2. Az összes takarítók hurutos lobos állapotánál. 3. Az alhasi pangásból származott máj és lép nagybővödésénél. 4. A bugyilylag és méh idült lobjainál. 5. Táplálási zavarokból származott vérihiányánál. 6. Görvélyes, angolkörös, sápkörös és aranyeres bántalmaknál.

Ezen ásványvíz főraktára létezik

Goldzieher és Prager-nél

Pesten, 3 korona-utca 6. sz. a.

Ugyszinte kapható minden fűszerárúsnál Pestben. 1617 (2-0)

Császárfürdő Budán

A folyó évi nyári időnyre már teljesen felszereltetett és megnyitott. — A budai Császárfürdő gyógyereje a tapasztalás által igazolt fényes eredményeket mutat: az emésztési szervek s függelékeinek bántalmainál, gyomor, bélhuzam, máj- és lépajoknál, — aranyér, köszvény és a csúszok mindenféle nemeinél, — idegbántalmaknál — a legkülönfélébb bőrbetegségekben, hólyag- és vesebántalmaknál — a fertőzési kórok utáni erőhiánytalan és kimerülésnél, ugyszintén a göbvelőkör, verszegénység és a test általános taplalási zavarainál, — a női betegségek közül a méh- és függelékeinek bántalmainál, különösen méh-tömlés és kellemetlen szövődményeinek e felett görösök és méhszervi szabaknál. Továbbá a lobos bántalmak után visszamaradt kórtérmenyek eloszlása vagy ezek által feltételezett izomszűgörodások és izmerevek eltávolításánál stb.

Ezen gyógyfürdő századokon át hathatósan tapasztalt 11 ásványforrása használtatnak, mint: kád-, kő- és törökfürdők, különösen pedig mint természetes gőzfürdő, továbbá ásványiszappal, malátával, tengeri sóval és borgerjellel (Weinhefe) a belégzési teremben (Inhalations-Halle) az ásványvíz gőze, gége, légcső és népmély tüdőbajokban; a fedett női és férfuszoda 22° R. átlátszó tiszta ásványvízzel és hideg zuhanyval, a legjobb úszómesterekkel az úszni tanulók számára, a gyógyforrás 48° R. ásványvizek kivül mindennemű évi töltésű ásványvizek, úde, savó és tej szolgáltatnak.

A fürdők minden nemére bérlet nyitott, mely az uszodák használatánál és a Margitszigeti átkelére igen mérsékelt árú. A Császárfürdő pesti pénztárainál, u. m. a régi színházban, a „Magyar király” vendéglőgödő o' dalán, a Deák téren a Gyertyánfűházban, és a n. Múzeum a irányában Skoda F. dohánytörszédjénél állnak a társaskocsik, a hol jegyet egyes fürdőkre vagy bérletet is kioshasználatul válthatni és Pestre a házhoz szállítandó ásványvíz-fürdőket 2 ft. 50 krajval megrendelhetni.

A Császárfürdő rendelő orvosa, Dr. Patrubby Gergely a fürdőben 1/2 ar. szám alatt lakik, közönséges értékezési és rendelő idő reggeli 8—10 óra közt.

Rígó nemzeti zenetársulata a nagy gyógyudvarban és a dunaparti igen tágas és árnyékos sétányán szorgalmasan és avatottan működni fog.

Lakbérleti megrendeléseket teljesít, levél útján is elfogad

1603 (3-3)

A fürdői igazgatóság.

Fristöltésű keserűvíz

a budai Rákóczi-ásvány-keserűsforrásból.

Kapható Buda-Pest minden fűszerkereskedésében s a nagyobb tartományi városokban.

Ezen budai Rákóczi-ásvány-keserűvíz, mely a kir. magyar orvosi egyetem műtermében pontosan megvizsgáltatván, egy bécsi font (32 lat = 7680 : szemer) víz 370,773 szemer szilárd alkotórészeket tartalmaz, mely közt 154,2720 szemer kénsavas magnesia található, hogy ha tehát a kénsavas magnesia tömege jegezesített állapotban számítva kinyomatik, akkor egy bécsi font víznek tartalma 316,259, azaz 1/4 lat 16 szemer jegezesített kénsavas magnesia (keserűs). — Összehasonlítván tehát ezen vizet, annak sőgazdag tartalmát tekintve, — az országban eddig ismert s a kereskedésbe hozott hasonló ásványvizekkel, — mindenesetre a budai Rákóczi-víz a legelőb ásványvizek közé tartozik, s a betegségek mindazon nemében használható, melyekben a pillnai, sáidchücszi s minden más egyéb hasonló keserűvizek hathatósan bizonyultak be, azon különbséggel, hogy a budai Rákóczi-forrásból fölliumulhatlan sőgazdag tartalmánál fogva sokkal kevesebb adag kívánatik a gyógyásiker elődőzésére.

Losér Péter,

a budai Rákóczi-keserűforrás tulajdonosa. Pesten, Erzsébet-tér 1. sz. a.

1626 (2-3)

A Dr. Pattison-féle köszvény-gyapot enyhíti s gyorsan gyógyítja a

köszvény és csúszok

minden nemét, u. m.: arcz, mell, nyak és fogfájdalmakat, a fej, kéz- s térd-köszvény, gyomor és altesti s a t. fájdalmakat; 1 csomag ára használati utasítással együtt 50 kr, egy nagyobb csomag 1 ft. 1509 (5-5)

Valódi minőségben kapható: Budán, TAUB W. Tabán, szarvastér 613. sz. a.

MÖSSMER JÓZSEF

rumburgi vászonraktára

„A MENYASSZONYHOZ”

Pesten,

uri- és zslbárus-uteza szegletén báró Orezy-féle házban 10. sz. a.,

ajánlja igen jól rendezett ártárát, egymint: rumburgi, hollandi, creas, sziféziai és fonalvasznak, 1/4, 1/2, 3/4 szelők ágylepedőknek való vasznak; 30 rőfös asztalművek, 6, 12, 18 és 24 személyre való asztalterítékek, törülközőkendők, asztalabroszok különféle nagyságban, asztalkendők, kavéskendők, fehér és szines vászon zsebkendők, angol és francia batizkendők, fehér és tarka vászon csinavat-ágy neműek, butoresinvatok, nankingok, szines perkalok, gazdasági ruhaszövetek, szines ingkelmék, asztal- és ágyterítők, ugyszinte mindenféle fehér szövetek, fehér perkal, batiz, clair, moull, nyári piké, madapolan, angol shirding, piké- és szinóros parket, piké-szoknyák és takarók különféle nagyságban; ezeken kívül angol gyapjúbársonyok, lama vatmoll, orlean- és lüster-szövetek rubáknak való jutányos gyapjuszövetek, szines alsó-szoknyák, amerikai bőrök, viaszos vásznak, vászon nadrág-kelmék s vászon felharisnyákat, és több itt meg nem nevezett áruozsikket

a legjutányosb szabott árakon.

A vásznak valódiságaért jótállás biztosítottik.

Vidéki megrendelések, az előadás szerint, pontosan és jól teljesítetnek. 1633 (1-4)

Pest, május 13-án 1866.

Előzetési feltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1866. január 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábotott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 10 krba; háromezer- vagy többeszeri ígátásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M-Frankfurtban: Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 ujkr.

Báró Eötvös József.

B. Eötvös József arcképét ép oly jól ismerik olvasóink, mint munkáit. Harminez év óta számítja őt a magyar irodalom és közélet legkitűnőbb hősei közé s övezi tiszteletével a nemzet. E tisztelet egyik újabb jelét szemléltük közelebből is, midőn akadémiai elnöké választatását és megerősítését oly örömmel fogadta nemcsak az akadémia, hanem az egész ország. Legyen szabad ez ünnepélyes alkalom emlékére arcképével díszíteni lapunkat s kiemelniünk pályája főbb vonásait.

B. Eötvös fiatalon lépett mind az irodalmi, mind a politikai pályára: 1813-ban született s már 1830-ban író volt, 1838-ban megírta egyik főművét a Karthausit; 1831ben végezte iskoláit s 1840-ben a felsőház egyik vezérszónokává emelkedett. Magánéletét, írói pályáját, politikai szereplését ugyanazon sajtóságok emelik ki s mint új jelenségünk föl mindeniken. Mi sem volt feltűnőbb, mint e fiatal mánás, ki fényes családja vagyoni viszonyainak megrendültével, mintegy a nép közé szállt, hogy tollával biztosítsa jövőjét. Születésénél, neveltetésénél fogva az arisztokratia szülöttevolt, sanyaru munkássága, demokrat hajlamai, a polgári osztály harcosává avaták. Az arisztokratia és polgári osztály, a régi és új társadalom legkitűnőbb erényei egyesültek benne s épen nem történetesség, hogy Budapest polgársága oly előszeretettel viseltetik iránta s annyi tisztán polgári egyesület élén látjuk őt.

Írói föllépte is új jelenség volt, egészen új elemet hozott a magyar irodalomba. A német-görög

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF.

lajdonok jellemzik. Az újabb polgárisodás eszméit, kételyeit, reményeit, fájdalmait és vigaszait nyújtotta e könyv s mintegy szorosabb kapcsolatba hozta irodalmunkat az európaival.

Mint politikus az ellenzékhez csatlakozott, de a sérelmi politika oly kevéssé elégitette ki, mint Széchenyit. Ő is a reform zászlóját lobogtatta és demokrataibb színezettel, mint előtte bárki. E mellett a humanizmus és philantropia már korán főjellemvonása volt mint írónak és politikusnak egyaránt. Ő szólalt fel először az irodalom terén a fogházjavítás és a zsidók emancipációja ügyében s e röpiratai egy egész kis irodalmat vontak magok után. 1843-ban főleg a városi ügyre fordítá figyelmét, polgári szavazatok segítségével remélvén a reformoknak alkotmányos uton való átvitelét. Majd Szalayval, Treforttal s Csengeryvel egyesülve, megalkotta azt a pártot, mely a parlamentáris kormányt tüzte ki fölvül s melynek közlönye az új „Pesti Hírlap” lön. E párt csekély számu volt, de műveltség- és tehetségben gazdag; az ellenzék egyik töredékét képezte, melyet maga az ellenzék is gyanus szemmel nézett, mert vagy veszélyeseknek nézte eszméit, vagy időelőltieknek, melyek könnyen az ellenzék győngítését idézhetik elő. Azonban ama nagy napon, midőn a magyar alkotmány átalakult, nemcsak az ellenzék, hanem az egész nemzet elfogadta e párttöredék elveit és törvénykönyvbe ígátta. Eötvös kitűnő szerepet játszott e pártban s a parlamentáris kormány mellett